

Civic Engagement among University Students: Case of a Turkish Public University

Sibel AKIN^{a*}, Ömer ÇALIŞKAN^a, Cennet ENGİN-DEMİR^a

^aODTÜ, Eğitim Fakültesi, Ankara/Türkiye

Article Info

Article History:

Received 29 March 2016
Revised 07 September 2016
Accepted 19 September 2016

Keywords:

Civic engagement,
Democracy,
Higher education,
Undergraduate students,
Turkey.

Abstract

This study aimed to investigate the effect of certain background variables (gender, attending student club, newspaper reading, home residence, level of mother education, and level of father education) on university students' level of civic engagement in university setting. The study also aimed to explore if there were any significant differences among the three dimensions of civic engagement: students' activism, exercising rights, and interest in politics. The study employed causal comparative design and the sample involved 1074 undergraduate students who were selected by stratified sampling from all faculties of a Turkish public university. The data were collected by a self-developed Civic Engagement Scale and analyzed by Two-Way MANOVA and One-Way Repeated ANOVA analyses. One-Way Repeated ANOVA results indicated that there was a significant difference between the mean scores of three dimensions of civic engagement. More specifically, the level of students' activism was significantly lower than the level of students' exercising their rights and the level of their interest in politics. On the other hand, there was no significant difference between the level of students' exercising their rights and interest in politics. Moreover, Two-Way MANOVA results showed that all selected variables had a significant effect on the three dimensions of students' civic engagement.

Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Sivil Katılım Düzeyleri: Bir Devlet Üniversitesi Örneği

Makale Bilgisi

Makale Geçmişi:

Geliş 29 Mart 2016
Düzeltilme 07 Eylül 2016
Kabul 19 Eylül 2016

Anahtar Kelimeler:

Sivil katılım,
Demokrasi,
Yükseköğretim,
Lisans öğrencileri,
Üniversite öğrencileri.

Öz

Bu çalışmanın amacı, çeşitli demografik değişkenlerin (cinsiyet, öğrenci kulüplerine katılım, gazete okuma, çocukluğun geçtiği yaşam yeri, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi) üniversite öğrencilerinin üniversite ortamındaki sivil katılım düzeyine etkisini incelemektir. Ayrıca bu çalışma, öğrencilerin (1) aktifliği, (2) haklarını kullanması ve (3) politikaya ilgileri olmak üzere sivil katılımın üç boyutu arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Nedensel karşılaştırma deseninde tasarlanan bu araştırmanın örneklemini Türkiye'deki bir devlet üniversitesinin tüm fakültelerinden tabakalı örnekleme yoluyla seçilmiş olan 1074 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Sivil Katılım Ölçeği ile toplanan veriler iki yönlü çok değişkenli varyans analizi ve tek yönlü tekrarlı ölçümler varyans analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sivil katılım ölçeğinin üç boyutu arasında ortalama puanları açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin aktiflik ortalama puanının, haklarını kullanma ve politikaya ilgi ortalama puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan, öğrencilerin haklarını kullanma ve politikaya ilgi duyma ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Son olarak, sivil katılımın üç boyutu üzerinde tüm demografik değişkenlerin anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür.

* Author: siakin@metu.edu.tr

Introduction

In the Democracy Index formed by Economist Intelligence Unit (2015), Turkish democracy is rated as hybrid regime ranked 97 out of 167 countries. The Democracy Index is comprised of five indicators: electoral process and pluralism; civil liberties; the functioning of government; political participation; and political culture (Economist Intelligence Unit, 2015).

Hybrid regimes “...constitute ambiguous systems that combine rhetorical acceptance of liberal democracy, the existence of some formal democratic institutions, and respect for a limited sphere of civil and political liberties with essentially illiberal or even authoritarian traits.” (Ottaway, 2003, p. 3).

The lowest score of Turkish democracy on the Democracy Index belongs to civil liberties with a score of 2.94 out of 10. In addition, the political participation has a score of 5 and political culture has a score of 5.63 out of 10. The highest score is indicated on electoral process and pluralism with a score of 5.67 out of 10 (Economist Intelligence Unit, 2015). From these statistics, it is evident that there is much to do for better democratic standards in Turkish society as well as in all societies. To Dewey (1916), a democratic society depends on the conditions securing equal participation of its members which could be achieved mainly through education. As a result of their education, individuals display active participation in social and political arenas and know their rights as well as responsibilities, which contributes to the powerful democracy (Gözübüyük-Tamer, 2011). Therefore, for such ideal individuals who will help democracy flourish in their society, providing more education is commonly considered to be an important footstep (Dewey, 1916; Glaeser, Ponzetto, & Shleifer, 2007; Lipset, 1959).

Historically thought to be for elite, higher education has seemed to become an important mechanism of mass education that has a potential to empower democracy (Englund, 2002). It is widely known for pioneering the discovery and dissemination of knowledge freely, so a university is much able to push forward the process of enlightenment that democracy assumes because universities have the role of guiding people about how to exercise their rights (Fiss, 2012) by rejecting the oppressions deriving from anti-democratic attitudes. Turkish higher education has a centralized system of governance which has been subjected to criticisms due to the limited autonomy of the universities (Çelik & Gür, 2014; Doğramacı, 2007). Throughout the history, the ruling parties and the administrative unit (Higher Education Council) have been influential mechanisms for universities in many regards such as the assignment of presidents and deans by the higher governing units, the regulation of student admissions, and the recruitment of new personnel (Higher Education Council, 1981). Even if all these matters seem to be connected to the bureaucratic processes of universities themselves, certain experiences such as the strict ban of student protests and expelling students and faculty members from the universities, indeed, might have been affected by the centralized structure in Turkish higher education system. All these indicate that in addition to the hybrid democracy structure of the country itself, Turkish higher education has also much to do for the empowerment of democracy and democratic atmosphere in Turkish universities.

Civic Engagement for Development of Democracy

The notion of democratic society can be improved by encouraging individuals to engage in decision making and have an interest in public policy debates within the society (Caputo, 2005). This puts forward the fact that civic engagement is instrumental to vibrant democratic society (Checkoway, 2001; Checkoway & Aldana, 2013; Taylor, 2007) because the purpose of civic engagement in a democracy is to pursue democratic ideals of justice and equality in a multicultural society (Einfeld & Collins, 2008). Civic engagement is mostly associated with community service, collective action, active citizenship, political involvement, and citizen participation in civic issues. Relying on its varied definitions, it involves both individual/informal activities and collective/formal actions. Besides, it includes the involvement in community activities as well as the involvement in political activities (Adler & Goggin, 2005).

To understand how civic engagement is actually exercised in the world, it is important to consider its indicators. These indicators could be community problem solving, active membership in a group or association, regular voting, persuading others, contacting officials, protesting, e-mail or written petitions, boycotting or buycotting, displaying signs, buttons, and stickers, campaign contributions (Adler & Goggin, 2005), newspaper readership, group memberships, allowing others to speak (Dee, 2004), performing public service, participating in the political process, working with voluntary groups (Downs, 2012), and so on. Further, Checkoway and Aldana (2013) distinguish among four forms of civic engagement: grassroots organizing (e.g., employing protests and demonstrations, civil disobedience, presentations in public proceedings, and formation of coalitions), citizen participation (e.g., voting in elections and speaking at public hearings), intergroup dialogue (e.g., face-to-face structured discussions about social identities such as gender, race-ethnicity, religion), and sociopolitical development (e.g., disempowered and marginalized participants' building their own human capacity).

Globally, youth have an essential role in social change as active citizens. In return, civic engagement helps to develop especially a young person's sense of belonging and commitment, sense of self-identity, independence, and self-esteem (Shaw, Brennan, Chaskin, & Dolan, 2012). Educational institutions have a role to encourage the youth to be concerned with the well-being of others through developing the skills and commitments that they need. By doing so, education helps to accumulation of social capital (Brisbin & Hunter, 2003). However, many studies reported that the levels of civic engagement among youth are far lower than desirable (Downs, 2012; Kahne & Sporte, 2008; Putnam, 2000; Sloam, 2014). For instance, in their study, Keeter, Zukin, Andolina, and Jenkins (2002) found out that younger generations are less engaged overall than average of four generations. Young people are less concerned about politics and less interested in current events than the earlier generations. In particular, they show participation in ways that matter to them, pointing out the fact that those initiatives often take place in marginalized settings (Checkoway, 2012; Checkoway & Aldana, 2013).

The decline in the civic engagement might be attributed to the representative democracy type of the 20th century where civic engagement of individuals has been reduced to a lowest degree. The actions of the individuals are mostly unable to go beyond voting. Thus, they do not have an active role in decision-making mechanisms. Neo-liberal policies might also account for a less active citizenship. As a result, the concept of representative democracy has overshadowed the concept of participatory democracy which suggests democratic alternatives for the problems in democracies. However, civic engagement still cannot be confined to voting behavior; rather, other civic engagement practices need to be promoted in the modern societies (Doğanay, Çuhadar, & Sarı, 2007).

Considering the context of Turkey, STRATEJİ|MORI, IRI (International Republican Institute) and ARI movement conducted a project in 1999. As part of that project, Erdoğan (2001) reported that civic engagement has been a serious problem among Turkish youth. Further, he concluded that voting (62%) was the mostly practiced way of civic engagement among young people while other ways of civic engagement such as participating in the 'lights off' action, signing petitions, boycotting, protesting, and so on were practiced at a far less degree. The results of the project also revealed that types of civic engagement chosen by individuals could be explained by gender and level of education. As part of the same project, it was asserted that young people are not contented with representative democracy. Neither are they civically engaged because representative democracy does not provide the prerequisite conditions which are mainly based on trust. Similarly, according to global youth wellbeing index, Goldin (2014) also asserted that Turkey has a lower level of youth satisfaction, and therefore, a lower level of civic engagement.

Comparing the study of 1999 and later the study of 2003, Erdoğan (2003) reported that civic engagement level of individuals showed an important decrease between these years. Despite this decrease, voting was still the most common way of civic engagement among others. On the other hand, it was highlighted that online protesting seemed to show an increase. In addition, as a result of the same project, Çarkoğlu (2001) claimed that regional differences, gender, and level of education were considered to be important factors for the civic engagement of youth. In the study of Turkey's Values

Survey, which is conducted every 5-year as part of the World Values Survey developed by Inglehart, Esmer (2012) also found that civic engagement level of individuals decreased from 1990 to 2011, especially showing a higher decrease after 2001. In their study with prospective teachers, Doğanay et al. (2007) also concluded that civic engagement level of the young was quite poor. Similarly, one of the recent studies (Sener, 2012) in Turkish context also revealed that university students have a low degree of civic engagement as well as lacking the knowledge of civic engagement. According to Doğanay et al. (2007), this situation mainly has its roots in the problematic perception of good citizenship since it still does not imply an active citizenship in Turkish society.

Civic Engagement and Higher Education

The multifaceted link between higher education and responsible citizenship has been widely discussed over the past two decades, both at institutional and individual level, since there is a common belief that when undergraduate students become responsible citizens during their higher education, this eventually serves for the society (Thornton & Jaeger, 2007). Educational practices enhance students' knowledge of civics and politics, which, in return, improves the quantity and the quality of civic engagement outcomes such as interest in politics, the ability to apply knowledge accurately, and a range of civic and political commitments (Kahne & Sporte, 2008). In particular, attending higher education can significantly lead to a better account of participation in civic activities after college (Ishitani & McKittrick, 2013). However, higher education is in a state of transformation in the past decades in most parts of the world. While higher education institutions were dominated by relatively privileged minority, it moved towards 'mass' higher education, fulfilling the function of serving the needs of knowledge economy and knowledge society. This change has been subject to the criticisms mainly because of the claim that higher education has been growingly captured by market values (Boland, 2008). While universities were more concerned with education for citizenship in the past, they have digressed from their civic commitments towards a more research-oriented mission today. As a result, higher education has been blamed for not developing civic competencies (Checkoway, 2001). It is widely documented that universities should be engaged with the real world while preserving their core identity (Downs, 2012). Along with the ongoing debate and criticisms and the fact that the rates of civic engagement have declined, the civic mission of higher education has come to the fore as the most central goal (Boland, 2008; Hurtado, Engberg, Ponjuan, & Landreman, 2002; Johnson-Hakim et al., 2013; Latimer, 2012; Ostrander, 2004; Prentice, 2011).

Most people acknowledge that students should be educated to be active citizens but in reality, colleges and universities are failing to practice the notion of civic engagement in their settings (Smith & Fritschler, 2009). Although preparation of citizens is a primary concern of most higher education institutions' mission statements, strategic plans, websites, publications, and awards implicitly or explicitly (Boland, 2008; Caputo, 2005; Kahne & Sporte, 2008), how they actually support the ways of civic commitments that could work to maintain a democratic society remains limited (Kahne & Sporte, 2008). There are various approaches to develop civic engagement. On the one hand, majority of the existing attempts to promote civic engagement suggest that formal coursework or experiential education results in an individual who is more civically engaged. Therefore, volunteerism and community service programs are considered to be significant on many campuses (Bryant, Gaston-Gayles, & Davis, 2012; Caputo, 2005). On the other hand, in the past few years, individual student engagement is not seen enough as it does not assure a commitment to civic engagement on the part of the institution. That is, a sustained commitment to civic engagement must be intrinsic to all goals of an institution and its institutional culture (Caputo, 2005) as the extent to which a campus supports its students to be active citizens has strong bearings on enhancing their civic commitments and skills (Barnhardt, Sheets, & Pasquesi, 2015). At this point, factors such as civic engagement programs, faculty commitment, curricular emphasis on civic engagement, and institutional leadership are often essential to the success of achieving the goal (Barnhardt et al., 2015; Caputo, 2005). Besides, campuses that strive to alter their emphases need to ensure that these strategies are coherent with the institution's culture

(Thornton & Jaeger, 2007) as the campus climate and the organizational culture have an effect on individuals' beliefs and behaviors (Barnhardt et al., 2015; Thornton & Jaeger, 2007). O'Connor (2006) also identifies two types of focus on civic engagement: individual and institutional. Individual focus pays more attention to students' civic engagement, service learning and community participation, dialogue initiatives such as study circles and inter-group dialogues, and faculty as the agents of community-based research. On the other hand, institutional focus is an extension of individual focus where the idea of engaged campus is at the center. Moreover, according to Smith and Fritschler (2009), civic education in higher education settings has three elements which are the curricular dimension, volunteerism, and the extracurricular climate that students experience. Therefore, a higher education institution can start to develop an effective approach by examining its curriculum, campus climate and off-campus student activities, and by a continuous evaluation on how well the institution is doing each of these aspects.

Many studies point out the need to take civic engagement into account as an important element for the development of social inclusion and identity. Therefore, it is important for all stages of education systems to place the notion of civic engagement at the center of educational processes. In addition, the decisions and actions taken by educational institutions directly influence the students who are the internal stakeholders of the universities; therefore, civic engagement of students to the educational processes seems to be a necessity for practicing democratic values and safeguarding their interests. Drawing upon these reasons, we believe that studying civic engagement particularly in the higher education context is a high priority issue since universities could function as participative spaces where students could have an opportunity to practice democratic principles and civic engagement in the real life settings. In addition, strengthening democratic practices is indicative of quality assurance efforts for higher education; thereby, promoting civic engagement in university settings has been of great importance. More specifically, civic engagement of university students is one of the core values of European higher education as the democratic model of university and the students are seen as vital potential mechanisms both in higher education and in society at large (European Commission, 2014). As a candidate country for European Union, Turkey has agreed to participate in Bologna process and, thereby is committed to align its higher education system with democratic practices. However, given the general state of Turkish democracy which is reported to have a downturn trend (Economist Intelligence Unit, 2015), it is unavoidable also for universities not to be affected by this situation. To illustrate, in her study, DüNDAR (2013) reported that the students of a leading Turkish public university called for much freedom at school in terms of right to speak. Moreover, it was stated that students were avoiding from sharing their opinions for the fear of being labeled, discriminated, and having political or ethnical debates. Similarly, it was pointed out that they did not have any authority in the administrative processes of the university and the administrators were quite inapproachable. In addition, students were reported to perceive their roles as passive, forgotten, consumer, and compliant. All in all, based on the perspectives of students, the findings of this study highlighted the need for a better university where participatory democracy, ethical principles and practices, and independence would operate effectively. In this respect, this study aims to unravel the positions taken by university youth in the case of a public Turkish university by having a close look at their level of civic engagement in the university setting. More specifically, this study seeks to answer the following research questions:

1. Is there any significant difference among university students' level of activism, exercising rights, and interest in politics?

2. What is the effect of certain background variables (gender, attending student club, newspaper reading, home residence, level of mother education, and level of father education) on university students' level of civic engagement?

Method

Design

This study employed causal-comparative design since causal-comparative studies aim to explore the already existing causes or consequences of the differences among individuals (Fraenkel & Wallen, 2006). In particular, considering the findings of the previous studies in the literature, the study investigated whether certain categorical variables (gender, attending student club, newspaper reading, home residence, level of mother education, and level of father education, see Table 1) had a significant effect on the dependent variable (civic engagement, described as university students' activism, exercising their rights, and interest in politics in higher education context). In addition, the study also explored whether there was a significant difference among the three dimensions of civic engagement.

Table 1
Descriptions of the Variables

Variables	Descriptions	%
Civic engagement	Active participation in democratic practices	-
Gender	1 = Female	51.70
	2 = Male	48.30
Attending a student club	1 = Attending	39.70
	2 = Not attending	60.30
Home residence (where someone raised as a child)	1 = Metropolitan	67.40
	2 = Others (small city, district, town, village)	32.60
Newspaper reading	1 = Regularly reading	86.90
	2 = Not reading	13.10
Level of mother education	1 = Ranging from being illiterate to finishing high school	58.70
	2 = Having any type of higher education	41.30
Level of father education	1 = Ranging from being illiterate to finishing high school	42.60
	2 = Having any type of higher education	57.40

In selecting the independent variables and also deciding on the pairings of them, the study relied on the theoretical foundations of the variables. First, according to Coleman (1988), the family background, regarded as an important factor for understanding student achievement, is embedded in three different constructs; financial capital, human capital, and social capital. Within this classification, human capital involves parents' education which is influential in the formation of cognitive skills of a child. Drawing on this, "level of father education" and "level of mother education" were paired as related constructs in this study. Second, depending on Bourdieu's concept of habitus, which refers to the system of dispositions and evaluations reflecting the actions of individual (Bourdieu, 1977), "newspaper reading" and "home residence" were paired as another group of independent variables because the place of residence is suggested to be a fundamental element that has an impact on individual's dispositions and evaluations. In other words, the place of residence has strong bearings upon the reproduction of social structure and social capital (Bourdieu, 1993). In this respect, as Westley and Severin (1964) discuss the profile of daily newspaper non-readers, the place of residence is closely related to the habit of newspaper reading. Bearing all these in mind, "newspaper reading" and "home residence" were paired together. Lastly, the remaining two independent variables, which are "gender" and "student club",

were, in a similar logic, paired together in the analysis as it was thought that there might be an interaction between them on university students' level of civic engagement.

Participants

The data were collected from 1074 undergraduate students who were selected from all faculties of a Turkish public university through stratified sampling. Stratified sampling allowed for maintaining the same proportion of students from each faculty in the sample as they are in the population (Fraenkel & Wallen, 2006). Of the sample, 51.70 % of the participants were female and 48.30 % of them were male. The age of the participating students ranged from 16 years to 28 years and above. The students were from all classes of five faculties (preparation, first, second, third, fourth, and fifth year classes), and 4.90 % of the participants were from faculty of architecture, 15.90 % were from faculty of arts and sciences, 14.70 % were from faculty of economics and administrative sciences, 24.40 % were from faculty of education, and 40.10 % were from faculty of engineering.

Data Collection Instrument

For data collection, a civic engagement scale was developed by the researchers. The items of the 5-point Likert-type scale ranged from 'never' (1) to 'always' (5). In addition to demographical questions, the scale included items related to students' participation in civic activities. In the piloting of the scales, first, the opinions of three experts were asked and the instrument was revised. Then, the pilot study was conducted with 245 university students who were from the same public university. The exploratory factor analysis of the civic engagement scale resulted in three factors which are 'student activism' (factor 1), 'exercising rights in the university' (factor 2), and 'interest in politics' (factor 3), with a Cronbach's alpha reliability of .83 for the total scale, .86 for factor 1 (e. g., 'I participate in political practices. '), .70 for factor 2 (e. g., 'I participate in university course evaluation system. '), and .68 for factor 3 (e.g., 'I discuss political issues with my family and friends. '). The data were collected by the researchers who visited all faculties of the university after obtaining the necessary permissions from Human Subjects Ethics Committee and the university administration.

Data Analysis

In the current study, to compare the factors of civic engagement scale, One-Way Repeated Measures of Analysis of Variance (ANOVA) was conducted. In addition, to examine the effect of certain background variables on the level of civic engagement among university students, the data were analyzed through Two-Way Multivariate Analysis of Variance (MANOVA) for each pair of categorical variables (gender and attending student club; home residence and newspaper reading; level of father education and level of mother education). Prior to the data analysis, the necessary assumptions were checked and satisfied in each analysis. Besides, descriptive statistics were used to depict the profile of the university students involved in the sample.

Findings

In reference to two research questions of the study, the findings are presented below under two sections:

The Mean Score Comparisons of Dimensions of Civic Engagement

Is there any significant difference among the dimensions of civic engagement (university students' activism, exercising their rights, and interest in politics)?

A one-way within-subjects ANOVA was conducted to see the mean difference among the factors of civic engagement (student activism, exercising rights in the university, and interest in politics). As the sphericity assumption was not met, the Huynh-Feldt values were checked. The main effect of factors of civic engagement was significant, $F(1.86, 1990.43) = 842.50$, $p = .00$, $\eta^2 = .44$. Therefore, it was understood that 44% of the variance in the university students' level of civic engagement was explained by the factors of civic engagement, namely, student activism, exercising rights in the university, and interest in politics (see Table 2).

Table 2
ANOVA Results

Source	SS	df	MS	F	η^2
Dimensions of civic engagement	757.09	1.86	408.13	842.50*	.44
Error	964.22	1990.43	.48		

* $p < .05$

Before comparing the factors of civic engagement, the alpha level was set at .016 by dividing .05 into three which corresponds to the number of compared groups. Regarding the paired differences, there was a significant difference between students' activism ($M = 2.03$, $SD = .86$) and exercising their rights ($M = 3.07$, $SD = .87$). This demonstrated that students' scores on activism were significantly lower than exercising the rights, $t(1073) = -33.670$, $p < .016$. Similarly, a significant difference was found out between students' activism ($M = 2.03$, $SD = .86$) and interest in politics ($M = 3.05$, $SD = .76$). This indicated that students' scores interest in politics were also higher than their state of activism, $t(1073) = -41.649$, $p < .016$. On the other hand, it was understood that there was no significant difference between students' exercising their rights and interest in politics (see Table 3).

Table 3
Paired Differences of Factors of Civic Engagement

I (Factors of Civic Engagement)	J (Factors of Civic Engagement)	Mean Difference (I-J)
Activism	Exercising rights	-1.04*
	Interest in politics	-1.02*
Exercising rights	Activism	-1.04*
	Interest in politics	.02
Interest in politics	Activism	-1.02*
	Exercising rights	.02*

* $p < .016$

The Effect of Background Variables on the Level of Civic Engagement

Do gender and attending a student club affect university students' level of civic engagement (student activism, exercising rights in the university, and interest in politics)?

The results of the Two-Way MANOVA (see Table 4) indicated that the interaction between gender and attending a student club was not significant, $F(3,1055) = .31$, $p > .05$, *n.s.* On the other hand, the main effect of gender on the combination of students' activism, exercising their rights in the university, and interest in politics was significant, $F(3,1055) = 25.86$, $p < .05$, $\eta^2 = .07$. Gender explained 7% of the variance which indicates medium to large effect (Cohen, 1988). The main effect of attending a student club on the combination of students' activism, exercising their rights in the university, and interest in politics was also significant $F(3,1055) = 16.07$, $p < .05$, $\eta^2 = .04$. Student club explained 4% of the variance which indicates a small to medium effect (Cohen, 1988). Therefore, compared to gender, it was seen that attending a student club had a smaller effect on the combined dependent variables.

Having done Bonferroni correction and dividing the alpha level of .05 into three, the univariate analyses for each dependent variable were performed at the new alpha level of .016. The ANOVA results indicated that gender had a significant and small to medium effect (Cohen, 1988) on students' exercising

their rights in the university ($F(1,1057) = 32.02, p < .016, \eta^2 = .03$, explaining 3% of the variance) and interest in politics ($F(1,1057) = 23.22, p < .016, \eta^2 = .02$, explaining 2% of the variance). In addition, the pairwise comparisons demonstrated that female students scored higher on exercising the rights in university but lower on interest in politics compared to male students. However, gender had no significant effect on students' activism, $F(1,1057) = .58, p > .016, n.s.$

The ANOVA results also revealed that attending a student club had a significant and small to medium effect (Cohen, 1988) on students' activism ($F(1,1057) = 38.91, p < .016, \eta^2 = .04$, explaining 4% of the variance) and their interest in politics ($F(1,1057) = 33.36, p < .016, \eta^2 = .03$, explaining 3% of the variance). In addition, it had a small effect (Cohen, 1988) on students' exercising their rights in the university ($F(1,1057) = 7.26, p < .016, \eta^2 = .01$, explaining 1% of the variance). All these pointed out that the level of civic engagement was higher on all dimensions for students attending a student club than students not attending a student club.

Do home residence and newspaper reading affect university students' level of civic engagement (student activism, exercising rights in the university, and interest in politics)?

The results of the Two-Way MANOVA (see Table 4) indicated that the interaction between home residence and newspaper reading was not significant, ($F(3,1060) = 2.29, p > .05, n.s.$ However, the main effect of home residence on the combination of students' activism, exercising their rights in the university, and interest in politics was significant, $F(3,1060) = 2.57, p < .05, \eta^2 = .01$. Home residence explained 1% of the variance which indicates a small effect (Cohen, 1988). The main effect of newspaper reading on the combination of students' activism, exercising their rights in university, and interest in politics was also significant, $F(3,1060) = 18.41, p < .05, \eta^2 = .05$. Newspaper reading explained 5% of the variance which indicates a small to medium effect (Cohen, 1988). Thus, compared to home residence of the students, it was seen that newspaper reading had a larger effect on the combined dependent variables.

To examine the effects of home residence and newspaper reading on exercising rights in the university and interest in politics, Bonferroni correction was done before the univariate analyses and the new alpha level was set at .016 by dividing the alpha level of .05 into three. On the other hand, as a remedy for the violation of the homogeneity of variance assumption for student activism, the alpha level was first decreased to .04 and then divided into three. Thereby, the new alpha level was set at .013. The ANOVA results indicated that home residence (being raised in metropol or others such as city, district, town, and village) had no significant effect on students' activism ($F(1,1062) = .04, p > .013, n.s.$), exercising their rights in the university ($F(1,1062) = 3.78, p > .016, n.s.$), or interest in politics ($F(1,1062) = 2.38, p > .016, n.s.$). However, the results revealed that newspaper reading had a significant and small to medium effect (Cohen, 1988) on student activism ($F(1,1062) = 25.79, p < .013, \eta^2 = .02$, explaining 2% of the variance) and their interest in politics ($F(1,1062) = 51.35, p < .016, \eta^2 = .05$, explaining 5% of the variance). Besides, it had a small effect (Cohen, 1988) on students' exercising their rights in the university ($F(1,1062) = 7.38, p < .016, \eta^2 = .01$, explaining 1% of the variance). The pairwise comparisons demonstrated that the level of civic engagement was higher on all dimensions for students reading newspaper than those not reading newspaper.

Do level of mother education and level of father education affect university students' level of civic engagement (activism, exercising rights in the university, and interest in politics)?

The results of the Two-Way MANOVA (see Table 4) indicated that the interaction between the level of mother education and the level of father education was not significant, $F(3,1062) = .37, p > .05, n.s.$ On the other hand, the main effect of the level of mother education on the combination of students' activism, exercising their rights in the university, and interest in politics was significant, $F(3,1062) = 3.79, p < .05, \eta^2 = .01$. The level of mother education explained 1% of the variance which indicates a small

effect (Cohen, 1988). The main effect of the level of father education on the combination of students' activism, exercising their rights in the university, and interest in politics was also significant, ($F(3,1062) = 3.02, p < .05, \eta^2 = .01$, explaining 1% of the variance which indicates a small effect (Cohen, 1988). Compared to the level of mother education, the level of father education had a similar effect size on the combined dependent variables.

Having done Bonferroni correction and dividing the alpha level of .05 into three, the univariate analyses for each dependent variable were performed at the new alpha level of .016. The ANOVA results indicated that the level of mother education had a significant small effect (Cohen, 1988) on students' activism ($F(1,1064) = 8.67, p < .016, \eta^2 = .01$, explaining 1% of the variance) and interest in politics ($F(1,1064) = 6.46, p < .016, \eta^2 = .01$, explaining 1% of the variance). Furthermore, the pairwise comparisons demonstrated that the level of civic engagement was higher on both dimensions for students whose mothers had a degree in higher education than those whose mothers did not have a degree in higher education. However, the results revealed that the level of mother education had no significant effect on students' exercising their rights in the university, $F(1,1064) = .00, p > .016, n.s.$

The ANOVA results yielded that the level of father education had a significant and small effect (Cohen, 1988) only on students' exercising their rights in the university ($F(1,1064) = 6.75, p < .016, \eta^2 = .01$, explaining 1% of the variance). Furthermore, the pairwise comparisons demonstrated that the level of civic engagement was higher on students' exercising their rights in the university for the students whose fathers did not have a degree in higher education than those whose fathers had a degree in higher education. The level of father education had no significant effect on students' activism, $F(1,1064) = 1.65, p > .016, n.s.$ or on interest in politics, $F(1,1057) = .18, p > .016, n.s.$

Table 4
Multivariate and Univariate Analyses of Variance for Activism, Exercising Rights, and Interest in Politics by Certain Background Variables

Source	Multivariate		Univariate					
	F ^a	η^2	Activism		Exercising Rights		Interest in Politics	
	F ^a	η^2	F ^b	η^2	F ^b	η^2	F ^b	η^2
Gender (G)	25.86*	.07	.58	n.s	32.02**	.03	23.22**	.02
Student Club (SC)	16.07*	.04	38.91**	.04	7.26**	.01	33.36**	.03
G × SC	.31	n.s.						
Home Residence (HR)	2.57*	.01	.04	n.s	3.78	n.s	2.38	n.s
Newspaper Reading (NR)	18.41*	.05	25.79**	.02	7.38**	.01	51.35**	.05
HR × NR	2.29	n.s						
Level of Mother Education (ME)	3.79*	.01	8.67**	.01	.00	n.s	6.46**	.01
Level of Father Education (FE)	3.02*	.01	1.65	n.s	6.75**	.01	.18	n.s
ME × FE	.37	n.s						

Note. Multivariate F ratios were generated from Wilk's statistic for G x SC and ME x FE; from Pillai's statistic for HR x NR ^aMultivariate (G, SC) $df = 3, 1055$; ^aMultivariate (HR, NR) $df = 3, 1060$; ^aMultivariate

(ME, FE) $df = 3, 1062$. $*p < .05$. ^bUnivariate (G, SC) $df = 1, 1057$; ^bUnivariate (HR, NR) $df = 1, 1062$; ^bUnivariate (ME, FE) $df = 1, 1064$. $**p < .016 / .013$

Discussion, Conclusion, and Suggestions

This study, firstly, examined university students' level of civic engagement by comparing its dimensions which were student activism, exercising their rights, and interest in politics. Secondly, the study investigated the effect of certain background variables on university students' level of civic engagement in relation to those three dimensions. The findings were discussed in reference to those background variables including gender, attending a student club, newspaper reading, home residence, level of mother education, and level of father education.

First of all, the findings of this study revealed that there was a significant difference between the mean scores of three dimensions of civic engagement which are student activism, exercising rights in the university, and interest in politics. More specifically, it was seen that the level of students' activism was significantly lower than either the level of students' exercising their rights or their interest in politics. On the other hand, there was no significant difference between the level of students' exercising rights and interest in politics.

The lower level of students' activism is not surprising considering the history of student movements in Turkey as well as the reactions against these initiatives over the past fifty years. Dinçer and Kivilcim (2014) argue that, lately, students in many universities in Turkey have been subjected to disciplinary treatments by their universities for being involved in such actions as boycotting, protesting, speaking at public hearings, and displaying posters; therefore, it is concluded that students are discouraged or intimidated with being punished for engaging in such actions. The particular case of Turkey, indeed, shows similarities with the general trend across the globe regarding the disengagement of the youth (Sloam, 2014) to the issues such as signing petitions, boycotting, and protesting which are examples of student activism (Erdoğan, 2001). In other words, youth do not actively participate to decision making mechanisms beyond voting (Doğanay et al., 2007). For instance, the low level of political participation in Turkey has been reported in the recent democracy index of Economist Intelligence Unit (Economist Intelligence Unit, 2015).

The findings also showed that gender had a significant effect on university students' level of civic engagement. Regarding the dimensions of civic engagement, the study pointed out that there was a significant difference between female and male students in terms of exercising rights and their interest in politics. In particular, it was understood that female students exercised their rights more than male students. This result is not surprising in this particular university considering its student profile. The selected university, depending on the centralized university placement exam and high school CGPA (cumulative grade point average), is composed of the top 1% of the students taking the exam across the country (Dayioğlu & Türüt-Aşık, 2007). Therefore, the entry into this particular university is highly competitive. As a result, it is plausible that those students have the knowledge, skills, and dispositions essential to participate in civic life; and thereby, can empower the essence of democracy much more compared to their peers (Burns & Carpenter, 2008). In a similar fashion, the majority of the students in this university come from Ankara and the western cities while the number of students coming from the east and southeast, which are the poorer regions, does not exceed 5% of the student body (Dayioğlu & Türüt-Aşık, 2007). Building on this, these students are mostly from middle to high socioeconomic status families who are likely to have positive attitudes towards education of women, encourage their daughters to attend university, and invest more money and effort to have them get prepared for the very competitive standard exams conducted for the selection of students. As a result, these students might tend to exercise their rights in the university context through different ways such as participating in university course evaluation system or exercising the right to information act. Especially considering that there is a patriarchal and male-dominant societal structure in the country, which is evident from the Global Gender Gap Index introduced by the World Economic Forum (WEF), it is apparent that these characteristics of the selected university are quite unique. According to the Global Gender Gap Report

2015 that concerns gender-based disparities, Turkey ranks 130 out of 145 countries with a score of .62 (WEF, 2015). Keeping in mind the opposite trend between the findings of this study and the country statistics about gender gap, it is also a plausible explanation that the climate of this university may not favor the male-dominant trend of the country.

However, female students' level of interest in politics was significantly lower than male students. The gender gap in political knowledge and interest in politics has been a focus of interest in the world as well as in Turkey. It was concluded that politics was historically a male-dominated sphere from which women were largely excluded. The picture is no different in Turkish context. The participation and interest of women in politics have traditionally been low compared to those of men. To illustrate, only 14% of deputies are women in the present Turkish Parliament (TBMM, 2015). At this point, Yaylı and Eroğlu (2015) contend that the existing social gender inequalities in patriarchal countries such as Turkey have strong bearings upon women's low level of participation in political life. For instance, discussing the women's employment status in Turkey in relation to gender inequalities, Dedeoğlu (2009) points out that the rate of female employment in Turkey has been considerably lower than males in comparison to the European Union countries and the rate of female inactivity has also been extremely high. Considering the position of women from this perspective, it is evident that the political participation of women has not been at a desired level and they have not been adequately represented in political life compared to men (Çağlar, 2011; Yaylı & Eroğlu, 2015).

Although the literature on women's political participation shows a gap between males and females and demonstrates that women tend to participate less in political activities and are less politically interested or represented in parliaments, feminist and other critical researchers consider this as a gender determinism and argue that this thesis is, in fact, socially constructed given that women experience segregation from males in everyday political activities no matter how interested they are in politics (Sigauke, 2012).

The current study also demonstrated that attending a student club had a significantly positive effect on all three dimensions of civic engagement. As it is widely documented in the literature, attending student clubs, meetings, organizations are readily some of the important ways to empower civic engagement as peer environments influence citizenship outcomes (Bryant et al., 2012) and these settings allow individuals to interact with each other which may act as a catalyst for demonstrating a higher level of civic engagement (Flanagan, Levine, & Settersten, 2009; Meyer, Tope, & Sowash, 2004; Verba, Schlozman, Brady, & Brady, 1995).

The findings of the study pointed out that home residence had a significant effect on the combination of all dimensions of civic engagement together. On the other hand, it was seen that it did not have a significant effect on students' activism, exercising their rights, and interest in politics separately. That is, students who spent most of their life in a metropolitan area were not significantly different from the students from small cities, districts, towns, and villages in terms of their level of activism, exercising rights, and interest in politics. This result could be explained by the student profile of this particular public university. As mentioned earlier, students are mostly from middle to high socio-economic status families who have more liberal attitudes in Turkish context. It might be concluded that family background and social capital of students from small cities, districts, towns, and villages show some similarities with those of students from metropolitan areas.

This study also revealed that newspaper reading had a significant effect on all three dimensions of civic engagement, namely university students' activism, exercising their rights, and interest in politics. In particular, students reading newspaper seemed to be more civically engaged on those three dimensions than the ones not reading. This may stem from the fact that reading newspaper helps students to be more aware of the issues in their particular setting since newspaper reading is believed to lead people to be more interested in public and political issues. In addition, an individual following newspapers is more likely to gain civic awareness and become involved in such practices as voting, volunteer work,

attending organizational meetings, working on projects, participating in clubs, formal and informal groups, and voluntary organizations (Jeffres, Lee, Neuendorf, & Atkin, 2007; Meyer et al., 2004).

To the other findings of this study, it was seen that level of mother education had a significant effect on students' activism and interest in politics, but no significant effect on exercising their rights. More specifically, students whose mother had a degree in higher education had more inclinations towards politics and activism than those whose mother did not have a degree in higher education. This might result from the fact that such students are more likely to experience higher awareness about civic culture promoted by better educated mothers in the family environment especially considering that mothers take much responsibility in raising their children in many regards such as educating, and thereby shaping the child as well as providing care and support (Ersoy, 2012). In comparison to exercising rights, demonstrating activism and interest in politics seem to demand more intellectual ability which might be fostered by a better educated mother. On the other hand, exercising rights seem to cover actions which may not require much of intellectual ability to be underpinned by a better educated mother as opposed to demonstrating activism and interest in politics.

In addition to level of mother education, level of father education also had a significant effect on the combination of civic engagement dimensions, but separately it had a significant effect only on students' exercising their rights. In particular, the students whose father did not have a degree in higher education showed more tendency for exercising their rights than the ones whose father had a degree in higher education. Such a difference among students may originate from the fact that less educated fathers may not provide a wealthy or stable environment for their families. This hardship may lead an individual to seek for and practice their rights much more than those who readily live in a higher socioeconomic status presumably provided by better educated father. On the other hand, the opposite of such an advantage may not lend itself to the encouragement of more sophisticated actions such as demonstrating activism and showing interest in politics which can be considered at the higher level of the hierarchy of needs in comparison to an individual's exercising their rights particularly for the sake of securing more basic life standards.

The findings of the study offer insights into the ways of promoting civic engagement in the higher education context which is believed to drive students' civic inclinations and social change endeavors primarily by the climate it offers to students as colleges and universities embody a common social identity where students embrace characteristics of a social group, develop a social identity, and thereby, hold relatively similar beliefs or actions (Barnhardt et al., 2015). It is obvious from the findings of the study that participating in a student club significantly contributes to an increase in civic engagement among youth in Turkish context. As the level of civic engagement is found to be crucial in the development of democracy in a country, university administrations should provide more opportunities for students to participate in decisions and social life through forming clubs so that they can socialize, better tolerate the differences, belong to a group, feel secure, take responsibilities, collaborate (Keçe, 2015), and thereby actively practice democracy in the university context. Given the low level of civic engagement among Turkish youth as reported by many other studies (Doğanay et al., 2007; Erdoğan, 2001, 2003; Esmer, 2012; Sener, 2012), this issue is especially vital for Turkish universities. Furthermore, as it is known that college experiences account for the political participation of college graduates and the promotion of democracy (Lott II, Hernandez, King, Brown, & Fajardo, 2013) and they help students become capable citizens (Barnhardt et al., 2015), students might also be encouraged to read newspapers regularly through providing free newspapers in different locations of the university (e.g. departments, dormitories) to help them gain more awareness on political issues of the country.

Along with the replication of this study in other university contexts, the future research might also focus on the specific reasons of low level of civic engagement among university students through collecting more in-depth data, particularly by triangulating the data with multiple instruments. Besides, students' level of civic engagement might also be examined in relation to the university atmosphere (how democratic the university atmosphere is) to gain more insight in explaining the factors affecting student activism and the development of democratic citizenship in higher education context.

Türkçe Sürümü

Giriş

Uluslararası platformda oluşturulan Demokrasi Endeksine göre (2015), Türk demokrasisi karma rejim olarak sınıflandırılmış ve 167 ülke içinde 97. sırada yer almıştır. Demokrasi Endeksi beş kategoriden oluşmaktadır: seçim süreci ve çoğulculuk; vatandaş özgürlükleri; devlet fonksiyonları; politik katılım; ve politik kültür (Economist Intelligence Unit, 2015).

Karma rejimler "... liberal demokrasiin sözde kabulü, bazı resmi demokratik kurumların varlığı, ve aslen liberal olmayan hatta otoriter özellikler taşıyan ve sivil ve siyasi özgürlüklere sınırlı ölçüde saygı duyan muğlak sistemlerdir." (Ottaway, 2003, s.3).

Türk demokrasisinin Demokrasi Endeksindeki en düşük puanı 10 üzerinden 2.94 ile vatandaş özgürlükleri kategorisindedir. Buna ek olarak, yine 10 üzerinden, politik katılım 5, politik kültür ise 5.63 puana karşılık gelmiştir. En yüksek puan, 10 üzerinden 5.67 ile seçim süreci ve çoğulculuk kategorisinde belirtilmiştir (Economist Intelligence Unit, 2015). Bu istatistikler açıkça göstermektedir ki diğer tüm toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da demokratik standartların iyileştirilmesi konusunda yapılacak çok şey bulunmaktadır. Dewey (1916)'e göre, demokratik bir toplum, başarılması ancak eğitimle mümkün olabilecektir, üyelerinin eşit katılımını güvence altına alan koşullara bağlıdır. Eğitimlerinin bir sonucu olarak, bireyler sosyal ve siyasi arenalarda aktif varlık gösterir ve hakları ile sorumluluklarının farkında olurlar, bu ise güçlü bir demokrasiin oluşumuna katkıda bulunur (Gözübüyük-Tamer, 2011). Buradan hareketle, buldukları toplumda demokrasiin gelişmesine yardımcı olacak bu tür ideal bireylerin yetişmesi için daha fazla eğitim imkânı sunmak çok önemli bir basamak olarak kabul edilmektedir (Dewey, 1916; Glaeser, Ponzetto, & Shleifer, 2007; Lipset, 1959).

Tarih boyunca toplumun seçkin sınıfı için var olduğu düşünülen yükseköğretim, demokrasiyi güçlendirme potansiyeline sahip kitlesel eğitimin önemli bir mekanizması haline gelmiştir (Englund, 2002). Yükseköğretimin temel rolünün bilginin keşfedilmesi ve özgürce yayılmasına öncülük etme olduğu düşünüldüğünde üniversitelerin, anti-demokratik tutumlardan doğan baskıları reddederek haklarını ifa etme konusunda insanlara rehber olma rolleri aracılığıyla demokrasiin gereği olan aydınlanma sürecini de ilerletmeye daha muktedir olacakları açıktır (Fiss, 2012). Türkiye'de yükseköğretim sistemi, üniversitelere sınırlı özerklik tanınmasına sebebiyet vermesinden dolayı eleştirilere maruz kalan merkezi bir yapıya sahiptir (Çelik & Gür, 2014; Doğramacı, 2007). Üst yönetim birimleri tarafından rektör ve dekan ataması, öğrenci kabulleri ve yeni personelin işe alımı gibi birçok alanda (Yüksek Öğretim Kurumu, 1981) iktidar partileri ve yönetici birim (Yüksek Öğretim Kurumu) tarih boyunca üniversiteler için etkili mekanizmalar olmuşlardır. Bütün bu konular daha çok üniversitelerin kendi bürokratik sistemleri ile ilintiliymiş gibi görünse de, öğrenci protestolarının yasaklanması, öğrenci ve öğretim üyelerinin üniversitelerden atılması gibi dönem dönem yaşanan tecrübeler aslında Türkiye'deki yükseköğretim sisteminin merkezi yapısından etkilenerek de şekillenebilmektedir. Bütün bunlar, Türkiye'nin karma demokrasi yapısının yanı sıra, yükseköğretim açısından da demokrasiin ve demokratik atmosferin güçlenmesi için yapılması gereken daha çok şey olduğunu göstermektedir.

Demokrasiin Gelişimi için Sivil Katılım

Demokratik toplum anlayışı, bireylerin toplum içerisinde karar verme süreçlerine dâhil olmaları cesaretlendirilerek ve kamuyu ilgilendiren politik tartışmalara ilgi duymaları sağlanarak geliştirilebilir (Caputo, 2005). Bu, sivil katılımın dinamik bir demokratik toplum için son derece gerekli olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır (Checkoway, 2001; Checkoway & Aldana, 2013; Taylor, 2007) çünkü sivil katılımın amacı, çok kültürlü bir toplum içerisinde adalet ve eşitlik gibi demokratik idealleri sürdürmektir (Einfeld & Collins, 2008). Sivil katılım, çoğunlukla topluma hizmet, kolektif eylem, aktif vatandaşlık, siyasi katılım

ve vatandaşların yurttaşlıkla ilgili konulara katılımı ile ilişkilendirilir. Çeşitli tanımlamalarına dayanarak, sivil katılımın hem bireysel/resmî olmayan aktiviteleri hem de ortak/resmî eylemleri içerdiği söylenebilir. Ayrıca, sivil katılım toplumsal aktivitelerin yanı sıra siyasi eylemlere katılımı da kapsamaktadır (Adler & Goggin, 2005).

Sivil katılımın dünyada nasıl uygulandığını anlamak için sivil katılım göstergelerini göz önünde bulundurmak önemlidir. Bu göstergeler, toplumsal sorun çözme, bir gruba veya derneğe aktif üyelik, düzenli oy kullanma, diğerlerini ikna etme, yetkililerle irtibata geçme, protesto etme, e-posta veya yazılı imza kampanyaları yürütme, boykot etme veya boykot edilen ürünün satın alınmasına yönelik yapılan anti-boykot, çıkartmalar, yaka iğneleri veya dövizler/pankartlar taşıma, kampanyalara katılma (Adler & Goggin, 2005), gazete okuma, grup üyelikleri, diğerlerinin sesini duyurmasına müsaade etme (Dee, 2004), topluma hizmet çalışmalarına katılma, siyasi süreçlere katılım, gönüllü organizasyonlarda çalışma (Downs, 2012) gibi eylemlerden oluşabilir. Ayrıca, Checkoway ve Aldana (2013) sivil katılımı dört bölüme ayırır: tabandan gelen halk hareketleri (örn., protestolar ve gösteriler, sivil itaatsizlik, duruşmalarda yapılan sunumlar ve koalisyon kurmak), yurttaş katılımı (örn., seçimlerde oy kullanma ve duruşmalarda söz alma), gruplar arası diyalog (örn., cinsiyet, ırk-etnik kimlik, din gibi sosyal kimlik konularında yüz yüze yapılan tartışmalar) ve sosyopolitik gelişme (örn., güçsüzleştirilen ve ötekileştirilen bireylerin kendi topluluklarını inşa etmesi).

Dünya çapında, aktif yurttaşlar olarak gençler, sosyal değişim konusunda önemli bir role sahiptir. Bunun karşılığı olarak, sivil katılım ise, genç insanların aidiyet ve sadakat, öz kimlik, bağımsızlık ve öz saygı gibi konulardaki gelişimlerine yardımcı olur (Shaw, Brennan, Chaskin, & Dolan, 2012). Bu bağlamda, gençleri başkalarının refahı konusunda duyarlı olmaya teşvik etme ve onlara bunun için ihtiyaç duyacakları sorumluluk ve yetenekleri kazandırma rolü eğitim kurumlarına aittir. Bu sayede, eğitim sosyal sermayenin birikimine yardımcı olur (Brisbin & Hunter, 2003). Ancak birçok çalışma gençler arasındaki sivil katılım düzeyinin istenenden çok daha düşük olduğunu belirtmektedir (Downs, 2012; Kahne & Sporte, 2008; Putnam, 2000; Sloam, 2014). Örneğin; Keeter, Zukin, Andolina ve Jenkins (2002) yaptıkları bir çalışmada, incelenen dört neslin ortalamasına göre genç nesillerin sivil katılım düzeyinin daha düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Gençler, önceki nesillere göre politika ve güncel olaylara daha az ilgi duymaktadırlar. Öte yandan, kendileri için önem arz eden konularda katılım gösteriyor olmaları ise bahsedilen girişimlerin çoğunlukla gençlerin kendileri ile ilişkili bulmadıkları ya da ötekileştirilmiş konularda gerçekleştirilmekte olduğunu göstermektedir (Checkoway, 2012; Checkoway & Aldana, 2013).

Sivil katılımdaki düşüş, bireylerin sivil katılım düzeylerinin en alta çekildiği 20. yüzyıl temsili demokrasi biçimine atfedilebilir. Buna göre, bireylerin eylemleri çoğunlukla oy kullanmanın ötesine geçmemektedir. Bu yüzden de karar verme mekanizmalarında bireyler aktif rol alamamaktadırlar. Sonuç olarak bu temsili demokrasi anlayışı, demokrasilerde oluşan sorunlar için yine demokratik alternatiflere başvuran katılımcı demokrasi anlayışını gölgelemektedir. Benzer şekilde, neo-liberal politikaların da daha düşük düzeyde bir aktif vatandaşlık oluşumuna etkisi olduğu bilinmektedir. Öte yandan, sivil katılım kavramını oy verme davranışı ile sınırlandırmak mümkün olmadığı için diğer sivil katılım uygulamalarının teşvik edilmesi de modern toplumlarda oldukça önemlidir (Doğanay, Çuhadar, & Sarı, 2007).

Türkiye bağlamı incelendiğinde STRATEJİ|MORI, IRI (International Republican Institute) ve ARI hareketinin 1999 yılında yürüttüğü bir proje dikkat çekmektedir. Bu projeden elde edilen bulguların bir parçası olarak, Erdoğan (2001) sivil katılımın Türk gençleri arasında ciddi bir problem olduğunu belirtmiştir. Bununla beraber, gençler arasında en yaygın sivil katılım yönteminin oy kullanma (%62) olduğu fakat "ışık kapatma" eylemine katılma, imza kampanyasına katılma, boykot etme, protesto etme vb. gibi diğer sivil katılım yöntemlerinin çok daha az katılım oranına sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca, projenin sonuçları uyarınca, bireylerin tercih ettiği sivil katılım türlerinin cinsiyet ve eğitim düzeyine göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bunlara ek olarak, gençlerin temsili demokrasiden memnun olmadığı ve ayrıca temsili demokrasinin çoğunlukla güvene dayanan ön koşulları sağlayamamasından kaynaklı olarak gençlerin sivil katılımda da bulunmadıkları ifade edilmiştir. Bunu destekleyecek nitelikte, Goldin

(2014) de küresel gençlik refah endeksine göre, Türkiye'deki genç nüfusun tatmin oranının ve dolayısıyla sivil katılımının daha düşük düzeyde olduğunun altını çizmektedir.

1999 yılında yürütülen bu çalışmayı ve daha sonrasında 2003'de yapılan ikinci bir çalışmayı kıyaslayan Erdoğan (2003), sözü geçen yıllar arasında bireylerin sivil katılım düzeylerinde önemli bir düşüş kaydedildiğini belirtmektedir. Bu düşüşe rağmen, diğerleri arasında en yaygın sivil katılım türünün hala oy kullanma olduğu görülmüştür. Diğer yandan, çevrimiçi platformlarda yapılan protestolarda artış olduğunun altı çizilmiştir. Buna ek olarak, aynı projenin bir sonucu olarak, Çarkoğlu (2001) bölgeler arası farklılıklar, cinsiyet ve eğitim düzeyinin gençlerin sivil katılımını etkileyen önemli faktörler olduğunu belirtmiştir. Bu bulgulara paralel olarak, Inglehart tarafından geliştirilen Dünya Değerleri Anketinin bir parçası olan ve 5 yılda bir uygulanan Türkiye'nin Değerleri Anketinde, Esmer (2012) de bireylerin sivil katılım düzeylerinin 1990 ile 2011 yılları arasında azaldığını, özellikle 2001'den sonra belirgin bir düşüş gösterdiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, aday öğretmenlerle yaptıkları araştırmada Doğanay vd. (2007) de gençler arasında sivil katılımın oldukça düşük olduğu sonucuna varmıştır. Son olarak yakın zamanda yapılan bir başka araştırmaya göre de (Sener, 2012) öğrencilerin hem sivil katılım düzeylerinin düşük olduğu hem de bu konuda bilgi eksikliklerinin olduğu anlaşılmıştır. Doğanay vd. (2007) göre bu durumun temel sebebi ise, Türk toplumunda iyi vatandaşlık kavramına atfedilen anlamın problemlili olması ve hâlâ aktif vatandaşlık ile yakınlık göstermemesidir.

Sivil Katılım ve Yükseköğretim

Yükseköğretim kademesinde üniversite öğrencilerinin sorumluluk sahibi vatandaşlar olarak yetişmelerinin uzun vadede topluma da etki edeceğine ilişkin yaygın bir inanıştan dolayı yükseköğretim ve vatandaşlık arasındaki çok yönlü ilişki son yıllarda hem kurumsal hem de bireysel düzeyde yaygın biçimde tartışılmaktadır (Thornton & Jaeger, 2007). Eğitim, öğrencilerin vatandaşlık ve politikaya dair bilgilerini geliştirmekte, bu durum ise politikaya ilgi, sivil ve politik katılıma bağlılık, edinilen bilgiyi doğru bir şekilde uygulayabilme gibi çeşitli sivil katılım çıktılarının niceliğinin ve niteliğinin iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Kahne & Sporte, 2008). Özellikle yükseköğretim, bireyin yurttaşlıkla ilgili yer aldığı eylemlerin yükseköğretim sonrasında da devamlılık göstermesi konusunda önemli bir etkiye sahiptir (Ishitani & McKittrick, 2013). Ancak yükseköğretim dünyanın birçok yerinde bir süredir dönüşüm içindedir. Yükseköğretim kurumları daha önceleri nispeten ayrıcalıklı bir azınlık tarafından domine edilmişken, sonradan bilgi ekonomisi ve bilgi toplumuna hizmet etme fonksiyonunu gerçekleştirmek üzere "kitle" yükseköğretimine doğru kaymıştır. Bu değişim, yükseköğretimin giderek piyasa değerleri tarafından esir alındığı iddiası nedeniyle eleştiriye maruz kalmaktadır (Boland, 2008). Üniversiteler geçmişte "yurttaşlık için eğitim" amacını daha fazla önemserken, bugün, yurttaşlık sorumluluğunun dışına çıkarak daha araştırmaya yönelik bir misyona yönelmişlerdir. Sonuç olarak, bu durum yükseköğretimin yurttaşlıkla ilgili yeterlilikleri geliştirmemekle suçlanmasına yol açmıştır (Checkoway, 2001). Oysaki, üniversitelerin öz kimliklerini korurken aynı anda gerçek dünya ile de bağlantılı olması gerektiği çokça ifade edilmiştir (Downs, 2012). Süregelen tartışmalar, eleştiriler ve sivil katılım oranlarının düşüşte olduğu gerçeği ile birlikte, yükseköğretimin yurttaşlık misyonu en temel hedef olarak öne çıkmıştır (Boland, 2008; Hurtado, Engberg, Ponjuan, & Landreman, 2002; Johnson-Hakim et al., 2013; Latimer, 2012; Ostrander, 2004; Prentice, 2011).

Öğrencilerin aktif vatandaşlar olarak eğitilmesi yönündeki yaygın beklentiye rağmen, üniversiteler sivil vatandaşlık kavramını hayata geçirme konusunda başarısız olmaktadır (Smith & Fritschler, 2009). Çoğu yükseköğretim kurumunun amaç ifadelerinde, stratejik planlarında, internet sayfalarında, yayınlarında ve ödüllendirme sistemlerinde iyi vatandaş yetiştirme konusu açık veya örtük bir biçimde belirtilen temel hedeflerin arasında yer almasına rağmen (Boland, 2008; Caputo, 2005; Kahne & Sporte, 2008) demokratik bir toplumun korunmasını sağlayacak sivil katılım yollarını yükseköğretim kurumlarının gerçek hayatta hangi yollarla desteklediği yönündeki bilgi oldukça sınırlıdır (Kahne & Sporte, 2008). Sivil katılımı geliştirmek için çeşitli yaklaşımlar mevcuttur. Bir taraftan, sivil katılımı teşvik etmek adına var olan yöntemlerin çoğu verilen ödevlerin ve deneyimsel öğrenmenin sivil katılımı daha yüksek bireyleri

beraberinde getireceğini ileri sürer. Bu sebeple, birçok üniversitede gönüllülük ve topluma hizmet programları son derece önemli kabul edilir (Bryant, Gaston-Gayles, & Davis, 2012; Caputo, 2005). Diğer taraftan, son birkaç yılda, kurum adına bağlayıcılığı olmadığından bireysel öğrenci katılımı tek başına yeterli görülmemektedir. Yani, sivil katılıma uzun süreli bağlılık aynı zamanda bir kurumun tüm hedeflerinin ve kurumsal kültürünün esasını oluşturmalıdır (Caputo, 2005) çünkü bir üniversitenin, öğrencilerini aktif vatandaşlar olması için ne ölçüde desteklediği onların yurttaşlık bağlılıklarını ve yeteneklerini geliştirmede çok önemli bir yere sahiptir (Barnhardt, Sheets, & Pasquesi, 2015). Bu noktada, sivil katılım programları, öğretim üyelerinin gösterdiği bağlılık, öğretim programlarında sivil katılımın vurgulanması ve kurumsal liderlik gibi unsurlar da bu hedefe ulaşmayı etkileyen önemli faktörlerdir (Barnhardt et al., 2015; Caputo, 2005). Bunun yanında, üniversitelerin kurumsal stratejilerinin, üniversitenin kurumsal kültürü ile de uyumlu olması gerekmektedir (Thornton & Jaeger, 2007) çünkü kurum iklimi ve kurum kültürünün de bireylerin inançları ve davranışları üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir (Barnhardt et al., 2015; Thornton & Jaeger, 2007). O'Connor (2006) da sivil katılımı iki şekilde tanımlamaktadır: bireysel ve kurumsal. Bireysel katılım, öğrencilerin sivil katılımına, öğrenmeyi toplum hizmetiyle birleştiren 'topluma hizmet yaklaşımına, gruplar arası diyaloglar ve ders çalışma grupları gibi diyaloga dayalı inisiyatiflere ve toplum bazlı araştırmanın temsilcisi olarak öğretim üyelerine daha fazla önem verir. Öte yandan, kurumsal katılım, sivil katılımın pekiştirilmiş olduğu bir üniversitenin merkeze alındığı ikinci bir tür olarak bir anlamda bireysel odağın bir uzantısıdır. Bunlara ek olarak, Smith ve Fritschler (2009)'e göre, yükseköğretim ortamlarında yurttaşlıkla ilgili eğitimin üç önemli unsuru vardır; eğitim programıyla ilgili boyut, gönüllülük ve öğrencilerin yer aldığı ders dışı etkinlikler. Bu unsurlar göz önünde bulundurulduğunda, bir yükseköğretim kurumunun etkili bir yaklaşım geliştirmeye başlaması için, öncelikle eğitim programını, üniversite ortamını ve öğrencilerin ders dışı etkinliklerini incelemesi gerektiği ve aynı zamanda bu boyutlardaki etkililiğini düzenli bir şekilde değerlendirmesi gerektiği söylenebilir.

Birçok çalışma, sosyal içerme ve kimlik gelişimi için sivil katılımın önemli bir unsur olduğunun altını çizmektedir. Bu sebeple, eğitim sisteminin bütün evrelerinde sivil katılım kavramını eğitimin merkezi haline getirmek oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra, eğitim kurumları tarafından yürütülen etkinlikler ve alınan kararların öncelikle ve doğrudan üniversitelerin iç paydaşı olan öğrencileri etkilediği göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin eğitim süreçleri boyunca sivil katılımlarının, demokratik değerlerin hayata geçirilmesi ve kendi çıkarlarının korunması için bir gereklilik olduğu açıktır. Üniversiteler, öğrencilerin gerçek hayatta sivil katılım ve demokratik ilkeleri uygulama fırsatını bulacakları katılımcı ortamlar görevi görmekte ve ayrıca demokratik uygulamaları güçlendirmeleri yönüyle de yükseköğretimdeki kalite güvencesi çalışmalarına katkıda bulunmaktadır. Dolayısı ile üniversite ortamlarında sivil katılımın teşvik edilmesi büyük önem taşımaktadır. Üniversite öğrencilerinin sivil katılımının sağlanması Avrupa yükseköğretim sisteminin temel değerlerinden biridir; çünkü hem toplum hem de yükseköğretim için demokratik üniversite modeli ve öğrenciler önemli bir potansiyel olarak görülmektedir (European Commission, 2014). Avrupa Birliğine üyelik için aday ülke olan Türkiye, Bolonya sürecine katılmayı kabul ederek yükseköğretim sistemini demokratik uygulamalar doğrultusunda şekillendirmek için bağlılığını ortaya koymuştur. Ancak Türk demokrasinin genel durumuna ilişkin rapor edilen düşük değerler göz önüne alındığında (Economist Intelligence Unit, 2015), üniversitelerin de bu durumdan etkilenmemesi zordur. Örneğin; Dündar (2013) çalışmasından elde ettiği bulgulara dayanarak, önde gelen bir devlet üniversitesindeki öğrencilerin okullarında ifade özgürlüğüne daha fazla yer verilmesi için çağrıda bulduklarını belirtmiştir. Ayrıca, öğrencilerin etiketlenme, ayrımcılığa maruz kalma ve siyasi veya etnik tartışmaya girme korkusu nedeniyle fikirlerini paylaşmaktan kaçındıklarını ifade etmiştir. Benzer şekilde, öğrencilerin üniversite yönetim süreçlerinde herhangi bir yetkiye sahip olmadıklarını ve yöneticilerin öğrenciler tarafından oldukça mesafeli ya da ulaşılmaz bulduklarını söylemiştir. Bunlara dayanarak ise, öğrencilerin kendi rollerini pasif, unutulmuş, tüketen ve itaatkâr olarak algıladıklarını vurgulamıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin görüşleri çerçevesinde bu araştırmanın bulguları katılımcı demokrasinin, etik ilkelerin, uygulamaların ve bağımsızlığın etkili bir biçimde işleyeceği daha iyi bir üniversiteye ihtiyaç olduğunun altını çizmiştir. Tüm bunlardan hareketle, sivil katılımın yükseköğretim çerçevesinde çalışılması öncelikli bir konu hâline gelmektedir. Bu kapsamda, bu

çalışmanın amacı Türkiye'deki bir devlet üniversitesindeki öğrencilerin sivil katılım düzeylerini yakından inceleyerek üniversite gençlerinin mevcut duruşunu ortaya çıkarmaktır. Araştırmada aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Çeşitli demografik değişkenlerin (cinsiyet, öğrenci kulüplerine katılım, gazete okuma, çocukluğun geçtiği yaşam yeri, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi) üniversite öğrencilerinin sivil katılım düzeyine etkisi nedir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, belli bir değişken açısından gruplar arasındaki halihazırda var olan neden ve sonuçlara dayalı farklılıkları ortaya koymayı amaçladığı için nedensel karşılaştırma deseninde tasarlanmıştır (Fraenkel & Wallen, 2006). Alanyazında daha önce yapılmış olan çalışmaların bulgularına dayanarak, araştırmada belirli kategorik değişkenlerin (cinsiyet, öğrenci kulüplerine katılım, gazete okuma, çocukluğun geçtiği yaşam yeri, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi, bkz. Tablo 1) bağımlı değişkene (sivil katılım: yükseköğretim boyunca üniversite öğrencilerinin aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi düzeyleri) anlamlı bir etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Bununla beraber, araştırmada sivil katılımın üç boyutu arasında anlamlı bir fark olup olmadığı da ele alınmıştır.

Tablo 1
Değişkenler

Değişkenler	Tanım	%
Sivil katılım	Demokratik uygulamalara aktif katılım	-
Cinsiyet	1 = Kadın 2 = Erkek	51.70 48.30
Öğrenci kulüplerine katılım	1 = Katılıyor 2 = Katılmıyor	39.70 60.30
Yaşam yeri (çocukluğun geçtiği)	1 = Büyükşehir 2 = Diğerleri (küçük şehir, ilçe, kasaba, köy)	67.40 32.60
Gazete okuma	1 = Düzenli okuyor 2 = Hiç okumuyor	86.90 13.10
Anne eğitim düzeyi	1 = Okuma yazma bilmeyen ila ortaöğretim seviyesi arasında eğitim derecesine sahip olan 2 = Yükseköğretim derecesine sahip olan	58.70 41.30
Baba eğitim düzeyi	1 = Okuma yazma bilmeyen ila ortaöğretim seviyesi arasında eğitim derecesine sahip olan 2 = Yükseköğretim derecesine sahip olan	42.60 57.40

Araştırmada, bağımsız değişkenlerin belirlenmesinde ve ikili eşlerin oluşturulmasında değişkenler ile ilgili kuramsal temeller göz önünde bulundurulmuştur. İlk olarak, Coleman (1988)'a göre, öğrenci başarısını anlamada önemli bir faktör olan aile özgeçmiş finansal sermaye, insan sermayesi ve sosyal sermaye olmak üzere üç farklı kavram içinde değerlendirilmiştir. Aile özgeçmiş ile ilişkili olarak ele alınan

ve çocuğun bilişsel becerilerinin oluşumunda etkili olan ebeveyn eğitimi, bu sınıflandırma içerisinde insan sermayesi kapsamında yer almaktadır. Buradan hareketle, bu araştırma kapsamında “baba eğitim düzeyi” ve “anne eğitim düzeyi” birbiriyle ilişkili kavramlar olarak eşleştirilmiştir. İkinci olarak, “gazete okuma” ve “yaşam yeri”, bireylerin eylemlerini yansıtan yönelimler ve değerlendirmeler sistemi anlamına gelen Bourdieu’nun habitus kavramına dayanarak (Bourdieu, 1977) diğer bir bağımsız değişken grubu olarak eşleştirilmiştir. Buna göre, yaşam yeri, bireyin yönelimleri ve değerlendirmeleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olan önemli bir unsurdur. Diğer bir ifadeyle, yaşam yeri ile sosyal sermayenin ve sosyal yapının yeniden üretilmesi arasında güçlü bir ilişki vardır (Bourdieu, 1993). Bu anlamda, Westley ve Severin (1964)’in de çalışmalarındaki günlük gazete okumayanların profiline dair yaptıkları tartışmada olduğu gibi, yaşam yeri ve gazete okuma alışkanlığı birbirleri ile yakından ilişkilidir. Tüm bunların dikkate alınmasıyla, “gazete okuma” ve “yaşam yeri” değişkenleri birlikte eşleştirilmiştir. Son olarak, geriye kalan iki bağımsız değişken olan “cinsiyet” ve “öğrenci kulübü” de diğer değişken çiftlerinde olduğu gibi, aralarında bir etkileşim olabileceği ve bunun üniversite öğrencilerinin sivil katılım düzeyine bir etkisi olabileceği düşünülerek birlikte eşleştirilmiştir.

Katılımcılar

Nedensel karşılaştırma deseninde tasarlanan bu araştırmanın örneklemini Türkiye’deki bir devlet üniversitesinin tüm fakültelerinden tabakalı örnekleme yoluyla seçilmiş olan 1074 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Tabakalı örnekleme yoluyla, her fakülteden seçilecek öğrenci sayısının belirlenmesinde o fakültedeki öğrenci sayısının ana kütle içindeki toplam öğrenci sayısına oranı dikkate alınmış ve böylece örneklem içinde de bu oranların korunması sağlanmıştır (Fraenkel & Wallen, 2006). Buna göre, örneklemdeki kız öğrencilerin oranı %51.70, erkek öğrencilerin oranı ise %48.30’dur. Öğrencilerin tümünün yaş aralığı 16 ila 28 ve üstüdür. Öğrenciler, beş ayrı fakültenin bütün sınıflarından (hazırlık, birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıflar) seçilmiştir. Katılımcıların %4.90’ı mimarlık, %15.90’ı fen-edebiyat, %14.70’i iktisadî ve idari bilimler, %24.40’ı eğitim ve %40.10’u mühendislik fakültesindeki öğrencilerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan Sivil Katılım Ölçeği ile toplanmıştır. Beş maddelik Likert tipi ölçekteki maddeler ‘hiçbir zaman’ (1) ve ‘her zaman’ (5) aralığında değişmektedir. Ölçek, demografik sorular ve öğrencilerin yurttaşlıkla ilgili eylemlere katılımı ile ilgili maddelerden oluşmaktadır. Uzman görüşleri alındıktan ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra aynı üniversiteden 245 öğrenci ile bir pilot çalışma yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre Sivil Katılım Ölçeği’ndeki maddeler (1) aktiflik (örn., “Politik kampanyalara katılırım.”), (2) hakların kullanımı (örn., “Ders değerlendirme anketlerini doldururum.”) ve (3) politikaya ilgi (örn., “Politik konuları ailem ve çevremdekilerle tartışırım.”) olmak üzere üç boyutta toplanmıştır. Güvenirlik katsayısı, ölçeğin tamamı için .83 iken birinci faktör için .86, ikinci faktör için .70 ve üçüncü faktör için .68 olarak bulunmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından üniversite yönetimi ve Uygulamalı Etik Araştırma Merkezinden gerekli izinler alındıktan sonra tüm fakülteler ziyaret edilerek toplanmıştır.

Veri Analizi

Elde edilen verilerin analizinde Sivil Katılım Ölçeği’nin boyutlarını karşılaştırmak için tek yönlü tekrarlı ölçümler varyans analizi yapılırken, demografik değişkenlerin sivil katılımın üç boyutu üzerindeki etkisini incelemek için ise iki yönlü çok değişkenli varyans analizi yapılmıştır. Veri analizleri öncesi her bir analiz için gerekli varsayımların sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiş ve varsayımların karşılandığı görülmüştür. Bununla beraber, örnekleme yer alan üniversite öğrencilerinin profilini tanıtmak için betimleyici istatistik yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular

Çalışmada belirtilen iki araştırma sorusuna dair bulgular iki bölüm altında aşağıda sunulmuştur:

Sivil Katılım Boyutlarının Ortalama Puanlarının Karşılaştırılması

Üniversite öğrencilerinin aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Sivil katılım faktörleri (aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi) arasındaki ortalama puan farklarını incelemek için tek yönlü tekrarlı ölçümler varyans analizi yapılmıştır. Sphericity varsayımının sağlanmadığı durumlarda yapıldığı üzere, Huynh-Feldt değerleri dikkate alınmıştır. Sivil katılım faktörleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür, $F(1.86, 1990.43) = 842.50, p = .00, \eta^2 = .44$. Buradan hareketle, üniversite öğrencilerinin sivil katılım düzeylerindeki varyansın %44'ünün aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi olmak üzere sivil katılım faktörleri tarafından açıklandığı anlaşılmıştır (bkz. Tablo 2).

Tablo 2
Tek Yönlü Tekrarlı Ölçümler Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	SS (Kareler Toplamı)	Df (Serbestlik Derecesi)	MS (Kareler Ortalaması)	F	η^2 (Kısmî Eta Kare)
Sivil katılım boyutları	757.09	1.86	408.13	842.50*	.44
Hata	964.22	1990.43	.48		

* $p < .05$

Bir sonraki aşama olan sivil katılım faktörleri arasında ortalama puan karşılaştırması yapmadan önce, alfa düzeyi kıyaslanan grup sayısına yani üçe bölünerek .05'ten .016'ya indirilmiştir. İkili gruplar arasındaki ortalama puan farklılıkları incelendiğinde, öğrencilerin aktifliği ile ($M = 2.03, SD = .86$) haklarını kullanması ($M = 3.07, SD = .87$) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Öğrencilerin aktiflik boyutundaki ortalama puanının, haklarını kullanma boyutundaki ortalama puanından anlamlı derecede düşük olduğu anlaşılmıştır, $t(1073) = -33.670, p < .016$. Benzer şekilde, öğrencilerin aktifliği ile ($M = 2.03, SD = .86$) politikaya ilgisi ($M = 3.05, SD = .76$) arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin aktiflik boyutundaki ortalama puanının, politikaya ilgi boyutundaki ortalama puanından da anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür, $t(1073) = -41.649, p < .016$. Öte yandan, öğrencilerin haklarını kullanma ve politikaya ilgi ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır (bkz. Tablo 3).

Tablo 3
Sivil Katılım Faktörlerinin İkili Farkları

I (Sivil Katılım Faktörleri)	J (Sivil Katılım Faktörleri)	Ortalama Fark (I-J)
Aktiflik	Haklarını kullanma	-1.04*
	Politikaya ilgi	-1.02*
Haklarını kullanma	Aktiflik	-1.04*
	Politikaya ilgi	.02
Politikaya ilgi	Aktiflik	-1.02*
	Haklarını kullanma	.02*

* $p < .016$

Demografik Değişkenlerin Sivil Katılım Üzerinde Etkisi

Cinsiyet ve öğrenci kulüplerine katılım öğrencilerin sivil katılım düzeyini (aktiflik, hakları kullanma ve politikaya ilgi) etkiler mi?

İki yönlü çok değişkenli varyans analizi sonuçlarına göre (bkz. Tablo 4), cinsiyet ve öğrenci kulüplerine katılım arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim bulunmamıştır, $F(3,1055) = .31$, $p > .05$, n.s. Bir sonraki aşamada, her bağımsız değişkenin bağımlı değişkenlerin kombinasyonu üzerindeki temel etkileri incelendiğinde, cinsiyetin; aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi kombinasyonuna anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür, $F(3,1055) = 25.86$, $p < .05$, $\eta^2 = .07$. Orta düzey ile geniş çaplı etki arasında kabul edilecek şekilde, cinsiyet, varyansın %7'sini açıklamıştır (Cohen, 1988). Benzer şekilde, öğrenci kulüplerine katılımın da aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi kombinasyonuna anlamlı bir etkisi olduğu anlaşılmıştır, $F(3,1055) = 16.07$, $p < .05$, $\eta^2 = .04$. Az ile orta derece etki arasında kabul edilecek şekilde, öğrenci kulübü varyansın %4'ünü açıklamıştır (Cohen, 1988). Sonuç olarak, cinsiyetle kıyaslandığında öğrenci kulüplerine katılım bağımlı değişkenlerin kombinasyonuna daha az etki etmektedir.

Bonferroni düzeltmesi yapılarak .05 olan alfa değeri üçe bölündükten sonra her bir bağımlı değişken için yeni alfa seviyesi olan .016 değeri gözetilerek tek değişkenli analizler gerçekleştirilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonuçları cinsiyetin, öğrencilerin hem haklarını kullanma ($F(1,1057) = 32.02$, $p < .016$, $\eta^2 = .03$, varyansın %3'ü) hem de politikaya ilgi ($F(1,1057) = 23.22$, $p < .016$, $\eta^2 = .02$, varyansın %2'si) düzeyleri üzerinde anlamlı ve öte yandan düşük ile orta düzey arası bir etkisinin olduğunu göstermiştir (Cohen, 1988). Buna ek olarak, gruplar arasındaki ikili karşılaştırmalar, kız öğrencilerin haklarını kullanma açısından erkek öğrencilere göre daha yüksek fakat politikaya ilgi konusunda daha düşük bir ortalama puana sahip olduğunu ortaya koymuştur. Son olarak, cinsiyetin öğrenci aktifliği üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür, $F(1,1057) = .58$, $p > .016$, n.s.

Tek yönlü varyans analizi sonuçları, öğrenci kulübüne katılımın hem aktiflik ($F(1,1057) = 38.91$, $p < .016$, $\eta^2 = .04$, varyansın %4'ü) hem de politikaya ilgi ($F(1,1057) = 33.36$, $p < .016$, $\eta^2 = .03$, varyansın %3'ü) düzeyleri üzerinde anlamlı ve diğer taraftan düşük ile orta düzey arası bir etkisinin olduğunu göstermiştir (Cohen, 1988). Bunlara ek olarak, öğrenci kulübüne katılımın üniversitede hakların kullanımına ($F(1,1057) = 7.26$, $p < .016$, $\eta^2 = .01$, varyansın %1'i) anlamlı ve düşük düzeyde bir etkisinin olduğu görülmüştür (Cohen, 1988). Ayrıca, gruplar arasındaki ikili karşılaştırmalar, öğrenci kulübüne katılan öğrencilerin ortalama puanlarının katılmayanlara göre her üç boyutta da daha yüksek olduğunu göstermiştir.

Çocukluğun geçtiği yaşam yeri ve gazete okuma öğrencilerin sivil katılım düzeylerini (aktiflik, hakları kullanma ve politikaya ilgi) etkiler mi?

İki yönlü çok değişkenli varyans analizi sonuçlarına göre (bkz. Tablo 4), çocukluğun geçtiği yaşam yeri ile gazete okuma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim bulunmamıştır, ($F(3,1060) = 2.29$, $p > .05$, n.s. Her bağımsız değişkenin bağımlı değişkenlerin kombinasyonu üzerindeki temel etkisi incelendiğinde ise, çocukluğun geçtiği yaşam yerinin; aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi kombinasyonuna anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür, $F(3,1060) = 2.57$, $p < .05$, $\eta^2 = .01$. Çocukluğun geçtiği yaşam yeri varyansın %1'ini açıklamıştır ki bu da düşük düzeyde bir etki anlamına gelmektedir (Cohen, 1988). Gazete okumanın da, aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi kombinasyonuna anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır, $F(3,1060) = 18.41$, $p < .05$, $\eta^2 = .05$. Düşük ile orta düzey bir etkiye işaret edecek şekilde, gazete okuma varyansın %5'ini açıklamıştır (Cohen, 1988). Sonuç olarak, öğrencilerin çocukluklarının geçtiği yaşam yeri ile kıyaslandığında, gazete okumanın bağımlı değişkenlerin kombinasyonu üzerinde daha büyük bir etkisi olduğu görülmüştür.

Bir sonraki aşamada, hem çocukluğun geçtiği yer hem de gazete okumanın öğrencilerin haklarını kullanma ve politikaya ilgi düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemek için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizlerinden önce, ilk olarak Bonferroni düzeltmesi yapılmış ve alfa .05 seviyesi üçe bölünerek yeni alfa

seviyesi 0.16 olarak belirlenmiştir. Öte yandan, aktiflik boyutunda varyansların homojenliği (homogeneity of variance) varsayımı sağlanmamış olduğu için bu durumda yapıldığı üzere alfa düzeyi önce .04'e indirilip daha sonra üçe bölünmüştür. Dolayısı ile aktiflik boyutu için yeni alfa düzeyi .013 olarak belirlenmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, çocukluğun geçtiği yaşam yerinin (büyükşehir ya da küçük şehir, ilçe, kasaba ve köy gibi diğerleri) öğrencilerin aktifliği ($F(1,1062) = .04, p > .013, n.s.$), üniversitede haklarını kullanma ($F(1,1062) = 3.78, p > .016, n.s.$), veya politikaya ilgi ($F(1,1062) = 2.38, p > .016, n.s.$) üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı anlaşılmıştır. Diğer taraftan, sonuçlar, gazete okumanın aktiflik ($F(1,1062) = 25.79, p < .013, \eta^2 = .02$, varyansın %2'si) ve politikaya ilgi ($F(1,1062) = 51.35, p < .016, \eta^2 = .05$, varyansın %5'i) düzeyleri üzerinde anlamlı ve düşük ila orta düzeyde bir etkisinin (Cohen, 1988) olduğunu göstermiştir. Bunlara ek olarak, gazete okumanın öğrencilerin üniversitede haklarını kullanma ($F(1,1062) = 7.38, p < .016, \eta^2 = .01$, varyansın %1'i) düzeyi üzerinde anlamlı ve öte yandan düşük bir etkisinin olduğu anlaşılmıştır (Cohen, 1988). Gruplar arasındaki ikili karşılaştırmalar, gazete okumayan öğrencilere kıyasla gazete okuyan öğrencilerin ortalama puanlarının her üç boyutta da daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi üniversite öğrencilerinin sivil katılım düzeylerini (aktiflik, hakları kullanma ve politikaya ilgi) etkiler mi?

İki yönlü çok değişkenli varyans analizi sonuçları (bkz. Tablo 4), anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşimin olmadığını göstermiştir, $F(3,1062) = .37, p > .05, n.s.$ Her bağımsız değişkenin bağımlı değişkenlerin kombinasyonu üzerindeki temel etkisi incelendiğinde ise, anne eğitim düzeyinin; aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi kombinasyonuna anlamlı bir etkisinin olduğu anlaşılmıştır, $F(3,1062) = 3.79, p < .05, \eta^2 = .01$. Düşük düzeyde bir etki ile (Cohen, 1988) anne eğitim düzeyi varyansın %1'ini açıklamıştır. Benzer şekilde, baba eğitim düzeyinin de aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi kombinasyonuna anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür, $F(3,1062) = 3.02, p < .05, \eta^2 = .01$. Aynı şekilde, baba eğitim düzeyi de düşük bir etki ile varyansın %1'ini açıklamıştır (Cohen, 1988). Yani anne eğitim düzeyi ile baba eğitim düzeyinin bağımlı değişkenlerin kombinasyonu üzerinde benzer büyüklükte bir etkisi olduğu görülmüştür.

Bonferroni düzeltilmesi yapılarak .05 olan alfa değeri üçe bölündükten sonra her bir bağımlı değişken için yeni alfa seviyesi olan .016 değeri gözetilerek tek değişkenli analizler gerçekleştirilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonuçları, anne eğitim düzeyinin; aktiflik ($F(1,1064) = 8.67, p < .016, \eta^2 = .01$, varyansın %1'i) ve politikaya ilgi ($F(1,1064) = 6.46, p < .016, \eta^2 = .01$, varyansın %1'i) düzeylerine olan etkisinin anlamlı ve düşük bir etkisinin olduğunu göstermiştir (Cohen, 1988). Ayrıca, gruplar arasındaki ikili karşılaştırmalar, anneleri yükseköğretim mezunu olan öğrencilerin ortalama puanlarının anneleri yükseköğretim mezunu olmayanlara göre hem aktiflik hem de politikaya ilgi boyutunda daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ancak sonuçlar, anne eğitim düzeyinin öğrencilerin haklarını kullanmasına ($F(1,1064) = .00, p > .016, n.s.$) anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir.

İkinci olarak tek yönlü varyans analizi sonuçları, baba eğitim düzeyinin sadece öğrencilerin haklarını kullanma ($F(1,1064) = 6.75, p < .016, \eta^2 = .01$, varyansın %1'i) düzeyine anlamlı ve düşük bir etkisinin (Cohen, 1988) olduğunu ortaya koymuştur. İkili gruplar arasındaki karşılaştırmalar, babaları yükseköğretim mezunu olan öğrencilerin ortalama puanlarının, babaları yükseköğretim mezunu olmayan öğrencilere oranla haklarını kullanma boyutunda daha yüksek olduğuna işaret etmiştir. Diğer taraftan, baba eğitim düzeyinin öğrencilerin aktifliğine ($F(1,1064) = 1.65, p > .016, n.s.$) veya politikaya ilgisine ($F(1,1057) = .18, p > .016, n.s.$) anlamlı bir etkisinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 4

Demografik Değişkenler Açısından Aktiflik, Haklarını Kullanma ve Politikaya İlgili için Çok Değişkenli ve Tek Değişkenli Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Çok Değişkenli		Tek Değişkenli					
	F ^a	η ²	Aktiflik		Haklarını Kullanma		Politikaya İlgili	
	F ^a	η ²	F ^b	η ²	F ^b	η ²	F ^b	η ²
Cinsiyet (C)	25.86*	.07	.58	n.s	32.02*	.03	23.22**	.02
Öğrenci Kulübü (ÖK)	16.07*	.04	38.91**	.04	7.26**	.01	33.36**	.03
C x ÖK	.31	n.s.						
Yaşam Yeri (YY)	2.57*	.01	.04	n.s	3.78	n.s	2.38	n.s
Gazete Okuma (GO)	18.41*	.05	25.79**	.02	7.38**	.01	51.35**	.05
YY x GO	2.29	n.s						
Anne Eğitim Düzeyi (AE)	3.79*	.01	8.67**	.01	.00	n.s	6.46**	.01
Baba Eğitim Düzeyi (BE)	3.02*	.01	1.65	n.s	6.75**	.01	.18	n.s
AE x BE	.37	n.s						

Not. Çok değişkenli F oranları, C x ÖK ve AE x BE için Wilk istatistiklerinden, YY x GO için Pillai istatistiklerinden elde edilmiştir. ^aÇok değişkenli (C, ÖK) $df = 3, 1055$; ^aÇok değişkenli (YY, GO) $df = 3, 1060$; ^aÇok değişkenli (AE, BE) $df = 3, 1062$. * $p < .05$. ^bTek değişkenli (C, ÖK) $df = 1, 1057$; ^bTek değişkenli (YY, GO) $df = 1, 1062$; ^bTek değişkenli (AE, BE) $df = 1, 1064$. ** $p < .016 / .013$

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, öncelikle, sivil katılımın aktiflik, hakların kullanımı ve politikaya ilgi boyutlarını kıyaslayarak üniversite öğrencilerinin sivil katılım düzeylerini incelemektir. İkinci olarak, çalışma, belirli demografik değişkenlerin üniversite öğrencilerinin bu üç boyuttaki sivil katılımına etkisinin ne olduğunu araştırmıştır. Bu bölümde ise bulgular, cinsiyet, öğrenci kulüplerine katılım, gazete okuma, çocukluğun geçtiği yaşam yeri, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi olmak üzere bu demografik değişkenlerle bağlantılı olarak tartışılmıştır.

Öncelikle, çalışmadan elde edilen bulgulara göre, sivil katılımın öğrenci aktifliği, üniversitede hakların kullanımı ve politikaya ilgi olmak üzere bu üç boyutunun ortalama değerleri arasında bir fark olduğu görülmüştür. Bu farklar incelendiğinde, öğrencilerin aktiflik ortalama puanının, haklarını kullanma ve politikaya ilgi ortalama puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan, öğrencilerin haklarını kullanma ve politikaya ilgi duyma ortalama puanları arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de tarih boyunca meydana gelen öğrenci hareketleri ve geçtiğimiz elli yılda bu girişimlere karşı verilen tepkiler düşünüldüğünde öğrenci aktifliği boyutunda sivil katılım düzeyinin düşük çıkması şaşırtıcı değildir. Dinçer ve Kıvılcım (2014) Türkiye’deki birçok üniversitede öğrencilerin boykot, protesto, halka açık alanlarda açıklama yapma, poster asma gibi eylemlere katıldıkları için disiplin işlemlerine maruz kaldığını ve cezalandırılma korkusu ile eylemlere katılma konusunda cesaretlerinin kırılmış olduğunu belirtmektedir. Aslında Türkiye’ye ilişkin bu durum, gençlerin, imza kampanyasına katılma, boykot etme ve protesto gibi öğrenci aktifliği göstergesi olan (Erdoğan, 2001) etkinliklere katılma oranının düşük olması anlamında genel küresel eğilimle benzerlik göstermektedir (Sloam, 2014). Diğer bir deyişle, gençler, oy kullanma hariç karar verme mekanizmalarına aktif olarak katılmamaktadır

(Doğanay et al., 2007). Bu anlamda, Türkiye'deki siyasi katılımın düşük oluşu uluslararası demokrasi endeksinde de raporlanmıştır (Economist Intelligence Unit, 2015).

Araştırmadan elde edilen diğer bulgular, cinsiyetin öğrencilerin sivil katılım düzeyi üzerine anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermiştir. Sivil katılım boyutları göz önüne alındığında, yapılan çalışma, hakların kullanımı ve politikaya ilgi açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla haklarını daha fazla kullandığı anlaşılmıştır. Bu sonuç, çalışmanın yapılmış olduğu üniversitenin öğrenci profili göz önüne alındığında şaşırtıcı değildir. Seçilen üniversitenin öğrencileri, üniversite seçme sınavı ve lise ağırlıklı genel not ortalamasına göre ülke genelinde sınava giren öğrencilerin en başarılı %1'lik bölümünden oluşmaktadır (Dayıoğlu & Türüt-Aşık, 2007). Bu yüzden, bu üniversiteye giriş oldukça rekabete dayalıdır. Buradan hareketle, bu öğrencilerin, akranlarına kıyasla, sivil hayata katılım için gerekli olan bilgi, beceri ve yönelimlere sahip olması ve bu sayede de, demokrasi ruhunu daha çok güçlendirebilmesi oldukça makuldür (Burns & Carpenter, 2008). Ayrıca, bu üniversitedeki öğrencilerin çoğunluğu Ankara ve batı illerinden gelmektedir; daha yoksul bölgeler olan doğu ve güneydoğu illerinden gelen öğrenci oranı ise toplam öğrenci sayısının %5'ini geçmemektedir (Dayıoğlu & Türüt-Aşık, 2007). Buna dayanarak, öğrencilerin çoğunun aynı zamanda kadınların eğitimi konusunda olumlu bir tutuma sahip olan, kızlarını üniversiteye girmeleri konusunda cesaretlendiren ve girecekleri zorlu sınavlara hazırlanmaları için daha çok para ve çaba sarf eden bu orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerden geldiği söylenebilir. Sonuç olarak ise, bu öğrencilerin, üniversite ders değerlendirme sistemine katılma veya bilgi edinme hakkını kullanma gibi farklı yöntemler yoluyla üniversitede haklarını kullanma eğilimlerinin gelişmiş olması iddia edilebilir. Dünya Ekonomik Forumunun Küresel Cinsiyet Ayrımı Endeksinde de yer aldığı gibi, ülkemizin ataerkil ve erkek egemen bir toplumsal yapıya sahip olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda araştırma kapsamında seçilmiş olan üniversitenin bu özelliklere sahip olmasının oldukça benzersiz olduğu açıktır. Cinsiyet temelli farklılıklarla ilgilenen Küresel Cinsiyet Ayrımı Raporu (2015) uyarınca, Türkiye 145 ülke içinde .62 puan ile 130. sırada yer almıştır (WEF, 2015). Bu çalışmanın bulguları ve cinsiyet ayrımı ile ilgili ülke istatistikleri arasındaki zıtlık dikkate alındığında, yukarıda belirtilen açıklamadan hareketle, bu üniversitedeki mevcut genel ortamın ülkedeki genel yapının aksine erkek egemen çizgiyi beslemeyen bir yapıda olduğu ve bunun da hakların kullanımı boyutunda kız öğrencileri destekler bir sonuca yol açtığı söylenebilir.

Diğer taraftan, araştırmadan elde edilen bulgulara göre kız öğrencilerin politikaya ilgisinin erkeklere kıyasla oldukça az olduğu belirlenmiştir. Politika bilgisi ve politikaya ilgi konularındaki cinsiyet ayrımcılığı dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ilgi odağı haline gelmiştir. Sonuç olarak, politikanın tarih boyunca kadınların çokça dışlandığı erkek egemen bir alan olduğu kanıksanmıştır. Bu durum Türkiye bağlamında da farklı değildir. Kadınların politikaya katılımı ve ilgisi geleneksel olarak erkeklere kıyasla oldukça düşüktür. Örneğin; Türkiye Büyük Millet Meclisindeki milletvekillerinin sadece %14'ü kadındır (TBMM, 2015). Bu noktada, Yaylı ve Eroğlu (2015) Türkiye gibi ataerkil ülkelerde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin kadınların politik hayata katılım seviyesinin düşüklüğü üzerine güçlü bir etkisinin olduğunu ifade etmektedir. Cinsiyet eşitsizliği konusu bağlamında Türkiye'de kadınların istihdam durumunu inceleyen Dedeoğlu (2009) da, Avrupa Birliğine üye ülkelerle kıyaslanınca, Türkiye'de çalışan kadın oranının erkeklere kıyasla oldukça az olduğunu ve kadınların etkisizliğinin oranının da oldukça yüksek olduğunu belirtmiştir. Kadınların konumu bu çerçevede ele alındığında, erkeklere oranla, kadınların politikaya katılımının istenen düzeyde olmadığı ve politik hayatta yeterli derecede temsil edilememekte oldukları açıkça görülebilmektedir (Çağlar, 2011; Yaylı & Eroğlu, 2015).

Kadınların politikaya katılımı ile ilgili alanyazın, erkekler ve kadınlar arasında bir fark olduğunu ve kadınların politik eylemlere daha az katıldıklarını, politikaya daha az ilgili olduklarını ve bu alanda daha az temsil edildiklerini gösterse de, diğer taraftan, feministler ve eleştirel pedagoji araştırmacıları bu durumun cinsiyet determinizmi olduğunu öne sürerek aslında bu dayanağın, toplum tarafından oluşturulmuş ve sürdürülegelen bir yapı olduğunu, kadınların politikayla ne kadar ilgili olurlarsa olsunlar, erkekler tarafından günlük politik eylemlerde sürekli ayrımcılığa maruz bırakıldıklarını savunmaktadır (Sigauke, 2012).

Araştırmadan elde edilen bir başka bulgu da, öğrenci kulüplerine katılımın, sivil katılımın her üç boyutu üzerinde de anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğunun ortaya konmasıdır. Alanyazında da genişçe yer aldığı gibi, öğrenci kulüplerine, toplantılara, organizasyonlara katılım, akran grupların yurttaşlık çıktılarını etkileyen önemli bir unsur olmasından dolayı sivil katılımı güçlendiren önemli bazı yollardandır (Bryant et al., 2012). Ayrıca, bu ortamlar, bireylere birbirleriyle etkileşimde bulunma imkânı sunan ve bu sayede katalizör görevi görerek sivil katılım düzeyinin yükselmesini sağlayan ortamlardır (Flanagan, Levine, & Settersten, 2009; Meyer, Tope, & Sowash, 2004; Verba, Schlozman, Brady, & Brady, 1995).

Çalışmanın diğer bulgularına göre, çocukluğun geçtiği yaşam yerinin sivil katılımın üç boyutunun kombinasyonuna anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür. Fakat bu değişkenin öğrencilerin aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi düzeylerine ayrı ayrı anlamlı bir etkisinin olmadığı anlaşılmıştır. Yani, hayatlarının çoğunu büyükşehirde geçirmiş öğrencilerle, küçük şehir, kasaba ve köylerde geçirmiş öğrenciler arasında aktiflik, haklarını kullanma ve politikaya ilgi düzeyi açısından anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu sonucun, bahsi geçen devlet üniversitesindeki öğrencilerin profili ile açıklanması mümkündür; daha önce de değinildiği üzere, öğrencilerin büyük bölümü Türkiye bağlamında daha liberal yaklaşımlara sahip oldukları ileri sürülebilecek olan orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerden gelmektedir. Bu anlamda, küçük şehir, kasaba ve köylerden gelen öğrencilerin de aslında ailesel özelliklerinin ve sosyal sermayesinin büyükşehirlerden gelen öğrencilerle benzerlik göstermekte olduğu ve bu durum sonucunda da gruplar arasında sivil katılımın hiçbir boyutunda anlamlı bir fark oluşmadığı söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, gazete okumanın öğrencilerin aktifliği, haklarını kullanma ve politikaya ilgi olmak üzere sivil katılımın tüm boyutlarına anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. Gazete okuyan öğrencilerin okumayanlara oranla sözü edilen üç boyut bağlamında sivil katılımlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Gazete okumanın kamusal ve politik olaylara ilgiyi artırdığı göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun sebebi, gazete okumanın öğrencilerin çevrelerinde olan bitenin daha çok farkında olmalarına yardımcı olması olarak açıklanabilir. Gazete okuyan bireylerin yurttaşlıkla ilgili bir farkındalık kazanma ve ayrıca oy kullanma, gönüllü hizmet, organizasyon toplantıları, projelerde yer alma, kulüplere katılma ve grup çalışması gibi alanlarda yer alma olasılığı diğer bireylere göre daha yüksektir (Jeffres, Lee, Neuendorf, & Atkin, 2007; Meyer et al., 2004).

Araştırmanın diğer bulgularına göre, anne eğitim düzeyinin öğrencilerin aktifliğine ve politikaya ilgilerine anlamlı bir etkisinin olduğu fakat haklarını kullanma konusunda anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Anneleri yükseköğretim mezunu olan öğrencilerin, anneleri yükseköğretim mezunu olmayanlara kıyasla politikaya ilgi ve aktiflik düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bu durum, daha iyi eğitim almış anneler tarafından bu öğrencilerde yurttaşlığa dair kültür farkındalığının daha yüksek düzeyde teşvik edilmiş olmasının bir sonucudur denilebilir. Özellikle, aile ortamında, anneler çocukların eğitimi gibi konularda sorumluluğun çoğunu üstlenerek çocuğu hem şekillendirir hem de ona bakım ve destek sağlar (Ersoy, 2012). Hakların kullanımıyla kıyaslandığında, aktiflik ve politikaya ilgi daha fazla düşünsel beceri gerektirmektedir ki bu da iyi eğitilmiş annelerin teşvik edebileceği bir şeydir. Öte yandan, hakların kullanımı boyutunun, aktiflik ve politikaya ilgi boyutlarının aksine, daha iyi eğitim almış anneler tarafından desteklenmeye bağlı ve zihinsel yetenek gerektiren bir boyut olmadığı söylenebilir.

Baba eğitim düzeyinin sivil katılımın üç boyutunun kombinasyonuna anlamlı bir etkisi olduğu görülmekle beraber, ayrı ayrı incelendiğinde bu değişkenin sadece öğrencilerin haklarını kullanma üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu anlaşılmıştır. Özellikle, babası yükseköğretim mezunu olmayan öğrencilerin babası yükseköğretim mezunu olanlara kıyasla haklarını kullanma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler arasındaki bu fark, eğitim düzeyi düşük olan babaların aileleri için zengin ve istikrarlı bir ortam sağlayamaması ile açıklanabilir. Bu tür bir zorluk ise, bireyin, muhtemelen daha iyi eğitim almış babaları tarafından sağlanan daha yüksek sosyo-ekonomik çevrede yaşayan bireylere nazaran haklarını daha çok aramasına ve kullanmasına yol açabilir. Diğer yandan, iyi eğitim almış bir babaya sahip olma avantajının yokluğu, bireyin aktiflik ve politikaya ilgi gösterme gibi daha sofistike eylemlere yönelmesine ise imkan vermemektedir; çünkü bu eylemler, ihtiyaçlar hiyerarşisinde,

bireyin özellikle temel yaşam standartlarını güvenceye almak adına başvuracağı haklarını kullanma eylemi ile kıyaslandığında daha az öncelikli olup daha üst sırada yer almaktadırlar.

Çalışmadan elde edilen bulgular, yükseköğretim bağlamında sivil katılımın nasıl teşvik edilebileceğine ışık tutması açısından önem teşkil etmektedir. Üniversitelerin, öğrencilerin bir sosyal grubu kabul etmelerini, sosyal bir kimlik geliştirmelerini ve bu sayede benzer düşünceler ya da eylemlerde birleşebilmelerini sağlayan sosyal bir kimliği olduğu için, özellikle yükseköğretimin, öğrencilere sunduğu bu ortam aracılığıyla öğrencilerin yurttaşlıkla ilgili eğilimlerini ve sosyal değişim çabalarını destekleyici bir rolü vardır (Barnhardt et al., 2015). Özellikle, çalışmanın bulgularının açıkça ortaya koyduğu gibi, öğrenci kulübüne katılım Türkiye bağlamında gençler arasında sivil katılımın artmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Sivil katılım düzeyinin bir ülkede demokrasinin gelişimi için çok önemli olduğu düşünüldüğünde, üniversite yönetimlerinin öğrencilere sosyalleşebilecekleri, farklılıkları hoşgörüyü karşılayacakları, bir gruba ait olacakları, güvende hissedecekleri, sorumluluk alacakları, işbirliği yapacakları kulüpler kurarak onların sosyal hayata ve karar verme süreçlerine katılmalarını sağlayacak fırsatlar yaratması gerekmektedir (Keçe, 2015). Bu sayede, öğrenciler üniversite ortamında demokrasiyi aktif şekilde tecrübe edebileceklerdir. Özellikle birçok çalışmada da ortaya konduğu gibi Türkiye’de gençler arasındaki düşük sivil katılım düzeyi göz önünde bulundurulduğunda (Doğanay et al., 2007; Erdoğan, 2001, 2003; Esmer, 2012; Sener, 2012), üniversiteler için bu konunun önemi daha da artmaktadır. Dahası, bilindiği gibi, üniversite eğitimi süresince geçirilen yaşantıların, mezun bireylerin politik katılımına ve demokrasiyi teşvik edici eylemlerde bulunmalarına etkisi büyüktür (Lott II, Hernandez, King, Brown, & Fajardo, 2013). Ayrıca, bu yaşantılar öğrencilerin etkili vatandaşlar olmasına katkı sağlamaktadır (Barnhardt et al., 2015). Tüm bu sebeplerle, öğrencilerin ülkeye ilişkin politik meselelerde daha çok farkındalık kazanmasını sağlamak için üniversitelerin farklı noktalarında (örn; bölümler, yurtlar) gazeteler ücretsiz verilerek öğrencilerin düzenli olarak gazete okumaları teşvik edilebilir.

Gelecekte yapılacak araştırmalar için, bu çalışmanın diğer üniversitelerde de tekrarlanması, yeni araştırmalar için ise verilerin daha detaylı ve birden çok yöntemle toplanması yoluyla öğrencilerin özellikle düşük sivil katılım düzeylerinin sebeplerine odaklanacak şekilde tasarlanması önerilebilir. Ayrıca, yükseköğretim bağlamında demokratik vatandaşlığın gelişimini ve öğrencilerin aktifliğini etkileyen faktörleri daha iyi anlamak adına öğrencilerin sivil katılım düzeylerinin üniversite atmosferi (üniversitedeki atmosferin ne kadar demokratik olduğu) kapsamında ele alınması da bir başka öneri olarak sunulabilir.

References

- Adler, R. P., & Goggin, J. (2005). What do we mean by "civic engagement"? *Journal of Transformative Education, 3*(3), 236-253.
- Barnhardt, C. L., Sheets, J. E., & Pasquesi, K. (2015). You expect what?: Students' perceptions as resources in acquiring commitments and capacities for civic engagement. *Research in Higher Education, 56*, 622-644.
- Boland, J. A. (2008). *Embedding a civic engagement dimension within the higher education curriculum: A study of policy, process and practice in Ireland* (Unpublished doctoral dissertation). University of Edinburgh, Edinburgh.
- Bourdieu, P. (1977). Cultural reproduction and Social reproduction. In J. Karabel & A. H. Halsey. (Eds.), *Power and ideology in education* (pp. 487-510). Oxford: Oxford University Press.
- Bourdieu, P. (1993). *Sociology in question*. London: Sage.
- Brisbin, R. A., & Hunter, S. (2003). Community leaders' perceptions of university and college efforts to encourage civic engagement. *The Review of Higher Education, 26*(4), 467-486.
- Bryant, A. N., Gaston-Gayles, J., & Davis, H. A. (2012). The relationship between civic behavior and civic values: A conceptual model. *Research in Higher Education, 53*, 76-93.
- Burns, T., & Carpenter, J. (2008). Organizational citizenship and student achievement. *Journal of Cross-Disciplinary Perspectives in Education, 1*(1), 51-58.
- Caputo, D. (2005). A campus view: Civic engagement and the higher education community. *National Civic Review, 94*(2), 3-9.
- Checkoway, B. (2001). Renewing the civic mission of the American research university. *The Journal of Higher Education, 72*(2), 125-147.
- Checkoway, B. (2012). Education for democracy by young people in community-based organizations. *Youth & Society, 45*(3), 389-403.
- Checkoway, B., & Aldana, A. (2013). Four forms of youth civic engagement for diverse democracy. *Children and Youth Services Review, 35*(11), 1894-1899.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology, 94*, 95-120.
- Çağlar, N. (2011). Kadının siyasal yaşama katılımı ve kota uygulamaları [Women's participation in political life and quota applications]. *Suleyman Demirel University the Journal of Visionary, 3*(4), 56-79.
- Çarkoğlu, A. (2001). Türk gençliği ve siyasal katılım. In B. Ekim (Ed.), *Türk gençliği ve katılım, katıl ve geleceğini yarat* (pp. 37-65). İstanbul: ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği Yayınları.
- Çelik, Z., & Gür, B. S. (2014). Yükseköğretim sistemlerinin yönetimi ve üniversite özerkliği: Küresel eğilimler ve Türkiye örneği [The governance of higher education systems and university autonomy: Global trends and the case of Turkey]. *Journal of Higher Education and Science, 4*(1), 18-27.
- Dayioğlu, M., & Türüt-Aşık, S. (2007). Gender differences in academic performance in a large public university in Turkey. *Higher Education, 53*(2), 255-277.
- Dedeoğlu, S. (2009). Eşitlik mi ayrımcılık mı?: Türkiye'de sosyal devlet, cinsiyet eşitliği politikaları ve kadın istihdamı. *Çalışma ve Toplum, 2*, 41-54.

- Dee, T. S. (2004). Are there civic returns to education? *Journal of Public Economics*, 88, 1697-1720.
- Dewey, J. (1916). *Democracy and education: An introduction to the philosophy of education*. New York, NY: Macmillan.
- Dinçer, H., & Kıvılcım, Z. (2014). Öğrencilerin ifade ve örgütlenme özgürlüğü: Üniversitelerde disiplin soruşturmaları [Students' freedom of expression and assembly: Disciplinary investigations in the universities]. *Eğitim Bilim Toplum*, 12(45), 108-118.
- Doğanay, A., Çuhadar, A., & Sarı, M. (2007). Examining of the effects of some variables on political participation level of prospective teachers in the context of democratic citizenship education. *Educational Administration: Theory and Practice*, 13(50), 213-246.
- Doğramacı, İ. (2007). *Türkiye'de ve dünyada yükseköğretim yönetimi [Higher education governance in Turkey and the World]*. Ankara: Meteksan.
- Downs, D. A. (2012). Civic education versus civic engagement. *Academic Questions*, 25, 343-347.
- Dündar, S. (2013). Demokratik okulun bir unsuru olarak öğrencilerin karar süreçlerine katılımı [Students' participation to the decision-making process as a tool for democratic school]. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(2), 853-875.
- Economist Intelligence Unit. (2015). *Democracy index 2015: Democracy in an age of anxiety*. Retrieved from http://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=Democracy2015 (Accessed on 28.07.2016).
- Einfeld, A., & Collins, D. (2008). The relationships between service-learning, social justice, multicultural competence, and civic engagement. *Journal of College Student Development*, 49(2), 95-109.
- Englund, T. (2002). Higher education, democracy and citizenship—the democratic potential of the university? *Studies in Philosophy and Education*, 21(4-5), 281-287.
- Erdoğan, E. (2001). Türk gençliği ve siyasal katılım boyutları: Bir katılım endeksi denemesi. In B. Ekim (Ed.), *Türk gençliği ve katılım, katıl ve geleceğini yarat* (pp. 9-27). İstanbul: ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği Yayınları.
- Erdoğan, E. (2003). Türk gençliği ve siyasal katılım: 1999–2003. In B. T. Yılmaz (Ed.), *Türk gençliği ve katılım, katıl ve geleceğini Yarat II* (pp. 27-46). İstanbul: ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği Yayınları.
- Ersoy, A. F. (2012). Annelerin vatandaşlık algısı, çocuklarında vatandaşlık bilinci geliştirme uygulamaları ve karşılaştıkları sorunlar [Mothers' perceptions of citizenship, practices for developing citizenship conscience of their children and problems they encountered]. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(3), 2111-2124.
- Esmer, Y. (2012). *Türkiye değerler atlası*. Retrieved from <http://www.benimicininsanhaklari.org/wp-content/uploads/05-Turkey-Values-Study-2012-Turkiye-Degerler-Atlasi-2012.pdf> (Accessed on 15.01.2015).
- European Commission. (2014). *Europe for citizens programme 2014-2020*. Retrieved from <https://eacea.ec.europa.eu/sites/eaceasite/files/documents/comm2013003670000en.pdf> (Accessed on 12.03.2015).
- Fiss, O. M. (2012). The democratic mission of the university. *Albany Law Review*, 76(1), 2013.
- Flanagan, C., Levine, P., & Settersten, R. (2009). *Civic engagement and the changing transition to adulthood*. Retrieved from <http://www.civicyouth.org/PopUps/ChangingTransition.pdf> (Accessed on 05.12.2014).

- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: The McGraw-Hill Companies.
- Glaeser, E. L., Ponzetto, G. A., & Shleifer, A. (2007). Why does democracy need education? *Journal of Economic Growth*, 12(2), 77-99.
- Goldin, N. (2014). *The global youth wellbeing index*. Retrieved from <http://www.youthindex.org/reports/globalyouthwellbeingindex.pdf> (Accessed on 10.02.2015).
- Gözübüyük-Tamer, M. (2011). Okulların demokratik ve katılımcı öğrenim ortamlarına dönüştürülmesi [Transforming of schools to democratic and participative learning environment]. *National Education*, 192, 7-25.
- Higher Education Council of 1981, Pub. L. No. 2547. Yükseköğretim kanunu [Higher education law]. Retrieved from <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+say%C4%B1%C4%B1%20Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim+Kanunu/f439f90b-7786-464a-a48f-9d9299ba8895> (Accessed on 19.02.2015).
- Hurtado, S., Engberg, M. E., Ponjuan, L., & Landreman, L. (2002). Students' precollege preparation for participation in a diverse democracy. *Research in Higher Education*, 43(2), 163-186.
- Ishitani, T. T., & McKittrick, S. A. (2013). The effects of academic programs and institutional characteristics on postgraduate civic engagement behavior. *Journal of College Student Development*, 54(4), 379-396.
- Jeffres, L. W., Lee, J., Neuendorf, K., & Atkin, D. (2007). Newspaper reading supports community involvement. *Newspaper Research Journal*, 28(1), 6-23.
- Johnson-Hakim, S. M., Kirk, C. M., Rowley, R. L., Lien, A. D., Greenleaf, J. P., Burdsal, C. A. (2013). Exploring civic engagement at an urban commuter campus: Pathways and barriers. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 41(4), 279-290.
- Kahne, J. E., & Sporte, S. E. (2008). Developing citizens: The impact of civic learning opportunities on students' commitment to civic participation. *American Educational Research Journal*, 45(3), 738-766.
- Keçe, M. (2015). Difficulties faced in social club activities: A qualitative study based on teacher opinions. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(5), 1333-1344.
- Keeter, S., Zukin, C., Andolina, M., & Jenkins, K. (2002, April). *Improving the measurement of political participation*. Paper presented at the Midwest Political Science Association, Chicago, IL.
- Latimer, C. (2012). Using deliberation in the classroom: A teaching pedagogy to enhance student knowledge, opinion formation, and civic engagement. *Journal of Political Science Education*, 8(4), 372-388.
- Lipset, S. M. (1959). Some social requisites of democracy: Economic development and political legitimacy. *American Political Science Review*, 53(01), 69-105.
- Lott II, J. L., Hernandez, J., King, J. P., Brown, T., Fajardo, I. (2013). Public versus private colleges: Political participation of college graduates. *Research in Higher Education*, 54, 895-929.
- Meyer, K., Tope, D., & Sowash, C. (2004, August). *Globalization, civic engagement and support for democracy*. Paper presented at American Sociological Association Annual Meetings, San Francisco, CA.
- O'Connor, J. S. (2006). Civic engagement in higher education. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 38(5), 52-58.
- Ostrander, S. A. (2004). Democracy, civic participation, and the university: A comparative study of civic engagement on five campuses. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 33(1), 74-93.

- Ottaway, M. (2003). *Democracy challenged: The rise of semi-authoritarianism*. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace.
- Prentice, M. (2011). Civic engagement among community college students through service learning. *Community College Journal of Research and Practice*, 35(11), 842-854.
- Putnam, R. (2000). An interview with Robert Putnam: The future of US civil society: Civic engagement after September 11. *Harvard International Review*, 28(2), 74-77.
- Sener, T. (2012). Civic engagement of future teachers. *Procedia Technology*, 1, 4-9.
- Shaw, A., Brennan, M., Chaskin, R., & Dolan, P. (2012). *Engaging youth in planning education for social transformation: Youth civic engagement in non-formal education*. Retrieved from http://www.childandfamilyresearch.ie/sites/www.childandfamilyresearch.ie/files/shaw_brennan_chaskin_dolan.pdf (Accessed on 06.11.2014).
- Sigauke, A. T. (2012). Young people, citizenship and citizenship education in Zimbabwe. *International Journal of Educational Development*, 32(2), 214-223.
- Sloam, J. (2014). 'The outraged young': Young Europeans, civic engagement and the new media in a time of crisis. *Information, Communication & Society*, 17(2), 217-231.
- Smith, B. L. R., & Fritschler, A. L. (2009). Engagement in civic education remains weak. *Phi Kappa Phi Forum*, 89(3), 8-10.
- Taylor, R. (2007). Concepts of citizenship in the context of political education. In L. McIlrath, & I. M. Labhrainn (Eds.), *Higher education and civic engagement: International perspectives* (pp. 3-12). Aldershot, England: Ashgate.
- TBMM (The Grand National Assembly of Turkey). (2015). *Türkiye Büyük Millet Meclisi milletvekilleri dağılımı: Cinsiyete göre dağılım [The Grand National Assembly of Turkey: Gender-based distribution]*. Retrieved from https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim (Accessed on 01.04.2015).
- Thornton, C. H., & Jaeger, A. J. (2007). A new context for understanding civic responsibility: Relating culture to action at a research university. *Research in Higher Education*, 48(8), 993-1020.
- Verba, S., Schlozman, K. L., Brady, H. E., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Westley, B. H., & Severin, W. J. (1964). A profile of the daily newspaper non-reader. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 41(1), 45-156.
- WEF (The World Economic Forum). (2015). *The global gender gap report 2015*. Retrieved from <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/economies/#economy=TUR> (Accessed on 10.08.2016).
- Yaylı, H., & Eroğlu, G. (2015). Yerel katılım bağlamında Türkiye'de kadın temsili [Women's representation in Turkey in terms of local participation]. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3, 504-524.